

ПРОСВЕТА И ОНИК

Електронска ревија ПРОСВЕТИОНИК

Линк: www.prosvetionik.edu.rs

Контакт: prosvetionik@gmail.com

Издавач:

Удружење грузанских учитеља

За издавача:

Биљана Вуловић, председница Удружења грузанских учитеља

Година II

Број 5 (4/2021), Крагујевац - Београд

ISSN - 2738-1285

COBISS.SR-ID - 30334217

Ревија излази тромесечно

Редакција

Биљана Вуловић
др Маша Ђуришић
мр Мирјана Пајић
Бојана Тубић

Дизајн и прелом

Исидора Комленовић

УДРУЖЕЊЕ
ГРУЖАНСКИХ
УЧИТЕЉА

Поштовани читаоци, колеге и сарадници,

Са великим задовољством вам представљамо пети
број електронске ревије *Просветионик*!
Уз вашу неизмерну помоћ и подршку, текстови су све
разноврснији и квалитетнији.
Садржај ревије доступан је свим корисницима
савремених технологија и друштвених мрежа.

Можете нас пронаћи на:

сајту <https://prosvetionik.edu.rs/>

Инстаграму https://www.instagram.com/prosvetionik_revija/

Фејсбуку <https://www.facebook.com/prosvetionik/>

Позивамо све колегинице и колеге да пишу за *Просветионик*.
Прецизна упутства за писање и доставу текстова
налазе се на крају овог броја.

Хвала што читате *Просветионик* и хвала што пишете за нашу ревију!

Редакција електронске ревије *Просветионик*

Пријатељи деце Србије и електронска ревија *Просветионик*
су потписници Меморандума о разумевању и прихватању
Правилника против злоупотребе деце у медијске сврхе.

Садржај

Разговор са...

- 1.1. Проф. др Слађана Анђелковић и Момчило Степановић..... 6
- 1.2. Ива Ераковић..... 13

Ризница стваралаштва

- 2.1. Радмила Симеуновић..... 20
- 2.2. Наташа Ћирић 25
- 2.3. Милош Тимотијевић..... 30

Личности које нас инспиришу

- 3.1. Ђенерал Божидар П. Терзић..... 33
- 3.2. Јово Курсула..... 39

Из наше учионице

- 4.1. Маслешин екосистем..... 42
- 4.2. Преко стрипа до знања..... 46

Примери добре праксе

- 5.1. Слични смо, а различити..... 49
- 5.2. Другарство и дружење у школи и ван ње..... 54
- 5.3. У почетку беше реч..... 61

Из угла педагога, психолога...

- 6.1. Превенција вршњачког насиља..... 68
- 6.2. Ванредно (психичко) стање - како сачувати себе у пандемијским околностима..... 70
- 6.3. Дисхармоничан развој код деце... 73

Из живота школе

7.1.	ОШ „Сава Керковић”, Љиг.....	75
7.2.	ОШ „Драгољуб Божовић Жућа”, Борач код Кнића....	86

Божански сусрети

8.1.	Архимандрит Михаило Биковић,
игуман манастира Јовања..... | 93 |
|------|--|----|

Лепоте Србије

9.1.	Манастир Враћевшница.....	101

Препоручујемо

10.1.	Може ли математика да буде омиљени предмет?...	107
10.2.	Међупредметни приступ настави и учењу
и развој компетенција ученика.....	113
10.3.	Међупредметне компетенције: корелација
у настави српског и енглеског језика.....	115

Упутства за сараднике.....	117
----------------------------	-----

Овај број припремиле.....	118
---------------------------	-----

Свеска праћења напредовања ученика

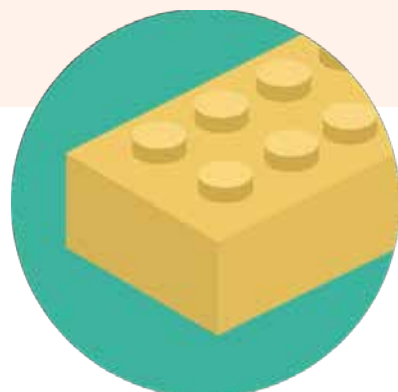
Зашто нас обузима нелагодност приликом оцењивања и закључивања оцена ученицима? Зашто се двоумимо, зашто сумњамо? Да ли гомиле тестова које прегледамо представљају оно што заиста деца знају и могу да ураде? Да ли смо непристрасни? Да ли смо субјективни? Шта значи 70 поена, шта тачно представља оцена 4, да ли је наша оцена иста као и оцена других колега? Да ли оцене у књижици представљају оно што ученик заиста зна и може да уради? Зашто се оцене ученика могу веома разликовати од једне до друге школске године? Хоћу ли стићи да средим педагошку документацију?

Ово су само нека од питања о којима наставници непрестано размишљају. Одговоре на нека од њих покушаћемо да пронађемо у разговору са проф. др Слађаном Анђелковић и Момчилом Степановић.

Момчило Степановић је дипломирани учитељ – мастер запослен у Основној школи „Бановић Страхиња“ у Београду. Момчило је самостални педагошки саветник, саветник спољни сарадник Школске управе Београд.

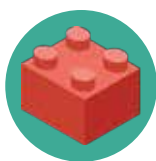

Проф. др Слађана Анђелковић

је редовни професор Географског факултета и шеф катедре за Дидактику и методiku наставе. Активно учествује у развоју курикулума образовања наставника на наставничким факултетима (Географија, Хемија, Физика и Математика), кроз креирање курсева из групе педагошких предмета. Аутор је две научне монографије, коаутор две хрестоматије, два практикума за студенте и преко 90 научних радова публикованих у престижним

међународним и националним часописима и зборницима. Рецензент је више научних монографија, рецензент у два међународна часописа, члан једног међународног уређивачког одбора часописа, члан научно програмских скупова у земљи и иностранству. Члан је комисије Министарства просвете за реформу иницијалног образовања наставника (2019–2020). Аутор је и реализатор програма сталног стручног усавршавања наставника, васпитача и стручних сарадника на тему васпитања и образовања за одрживи развој и савремене наставне стратегије (2018–2021).

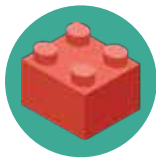
Према резултатима спољашњег вредновања рада школа, наше школе су најслабије у области оцењивања и праћења напредовања ученика. Шта је по Вашем мишљењу разлог томе?

Проф. др Слађана Анђелковић: Нови захтеви савременог друштва засновани на брзим променама у науци, информационим технологијама, индустрији, миграције, еколошки проблеми и др. стављају друштво и појединца пред нове изазове за чије решавање су потребни компетентни појединци који се неће само прилагођавати променама, него ће постати активни и одговорни за управљање и решавање проблема. У тражењу одговора како да учење учинимо смисленијим, знања функционалнијим, образовна постигнућа вишим, ученике оспособљеним за изазове личног, социјалног и професионалног развоја, као једно од решења се намеће промена парадигме учења и наставе од бихевиоралне ка социоконструктивистичкој парадигми, подстицање

холистичког приступа у образовању, развијању компетенција и подизању квалитета образовања. Оријентисаност на исходе учења, успостављена и у нашем систему образовања, довела је до фундаменталне промене у начину на који школе виде и размишљају о функцији и природи оцењивања. Фокус оцењивања се помера са оног шта ученици знају или могу да ураде, на целокупан развој– оспособљеност за трансфер различитих вештина у реалан животни контекст. У том смислу актуализује се питање побољшања квалитета оцењивања као дела и потпоре за ефикасно учење на свим нивоима образовања и успостављање равнотеже између континуираног формативног и сумативног оцењивања. Фокус је све више на формативном оцењивању и процесу учења где се наглашава активна улога ученика у властитом учењу, где он самостално прати, регулише, евалуира и коригује властити процес учења. Формативно оцењивање је редовно и планско прикупљање релевантних података о напредовању ученика, постизању прописаних исхода и циљева, садржи повратну информацију наставнику за даље креирање процеса учења и препоруке ученику за даље напредовање. Резултати стручно-педагошког надзора и извештаји појединачних саветника указују да се слабости образовног система налазе у планирању, праћењу и извештавању о формативном оцењивању. Такође, резултати онлајн наставе и упутства за примену формативног оцењивања нису дала очекиване резултате.

Вођење педагошке документације о напредовању и постигнућима ученика (подаци о знањима, вештинама, ангажовању, самосталности и одговорности према раду) постаје веома важан део компетенција наставника. У том смислу, једно од решења за превазилажење недостатака традиционалног оцењивања је оснаживање наставника и унапређивање компетенција у делу евалуације и оцењивања ученика са посебним акцентом на вођење педагошке документације. Ауторски тим програма стручног усавршавања запослених у образовању, који је добио статус програма од јавног интереса „Формативно оцењивање од планирања до постизања исхода и циљева уз помоћ дигиталне свеске“, је креирао програм у том циљу, са посебним акцентом на примену дигиталне свеске као једним од алата за побољшање квалитета формативног оцењивања. Очекивани ефекти програма јесу, између осталог, да наставници планирају процес формативног оцењивања као интегралног дела наставе и учења и да се квалитетно обуче за ефикасно вођење електронске педагошке документације. Пред нама је пут евалуације примене дигиталне свеске у пракси са циљем да она постане део електронског дневника.

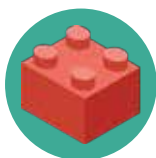

За вођење Свеске праћења и напредовања ученика не постоји образац предвиђен Правилником о школској и педагошкој документацији. Ослушкујући колеге схватила сам да је садржај те свеске непознаница за већину наставника. Шта је по Вашем мишљењу, то што свака свеска праћења напредовања ученика треба да садржи?

Момчило Степановић: Свако од нас је креирао педагошку свеску онако како је сматрао да треба. Неком је то била обична бележница, неко је правио посебан документ у електронској форми или штампани документ. Користили смо је за унос битних информација, а за које није било простора у Дневнику образовно васпитог рада. Највише недостатака који су уочени на терену, од стране људи који су вршили спољашње вредновање, уочени су у тој области. Формативно оцењивање је сведено на минимум, без јасних описа постигнућа и других елемената.

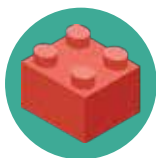
Из свог искуства сматрам да Свеска праћења напредовања ученика треба да садржи:

- повратну информацију о остварености прописаних исхода, стандарда постигнућа и ангажовања у оквиру предмета;
- предузете активности од стране наставника за унапређивање рада ученика;
- процену делотворности предузетих активности;
- јасне и конкретне препоруке за даље напредовање ученика;
- понашање ученика, одговоран однос према раду, постављеним задацима, учешће у раду, сарадњу са другима, мотивацију за напредовање и учење и друге важне напомене о ученику.

Есејско или табеларно праћење ученика, шта од ова два даје јаснију слику о ученику и нама и ученицима и родитељима?

Момчило Степановић: Најбоља је комбинација, јер постоје подаци који могу да се ефикасно сместе у табелу и да нам је јасно шта значе, а постоје и подаци који би требало да буду у описној форми, полази се од тога шта је ученик постигао и докле треба да стигне. Уколико имате спремне одговоре на питања, шта је ученик постигао и шта и како ученик треба да учи даље, будите сигурни да сте на добром путу у вођењу ваше евиденције о формативном оцењивању.

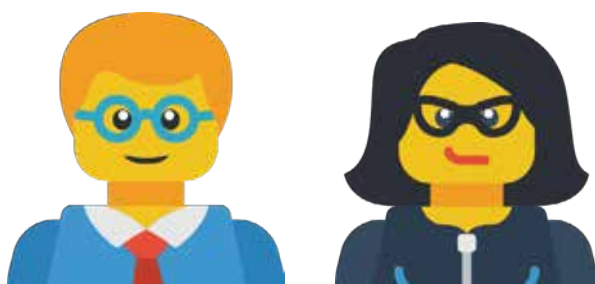

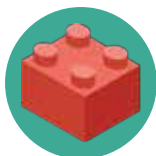
Колико један наставник може све то да постигне да уради? У предметној настави посебно, велики је број ученика?

Момчило Степановић: Посао јесте велики, али технологија нам у томе може помоћи. Дигитална педагошка свеска је настала управо зато што је у пракси уочена потреба за тако нечим. Ради се о електронској апликацији која се инсталира на рачунару и помоћу које се ученици на ефикасан начин доводе у везу са постигнућима, садржајима, исходима. И све је на једном месту. На клик или два доступан је преглед свих унетих података у вези са сваким појединачним учеником. Иако у почетној фази има посла да се унесу полазни подаци, касније се остварују знатне уштеде у времену и остварује рационализација. Дигитална педагошка свеска има бројне предности у односу на руком писане белешке, почев од уштеде времена, преко систематичног праћења напредовања ученика и брзог формативног вредновања постигнућа па до ефикасне комуникације са родитељима. Ради се о ресурсу отвореног типа који је доступан свим наставницима и који је компатибилан са Електронским дневником.

Идејни творац електонске педагошке свеске и овог пројекта је Милан Јоксимовић, саветник у Школској управи Београд. Идеја је спроведена у дело тако што је формиран тим експерата у педагошком и техничком смислу. Тим је припремио пројекат који спроводи и реализује Педагошко друштво Србије. Пројекат је у статусу пројеката од ширег јавног интереса и реализује се под покровитељством МПНТР.

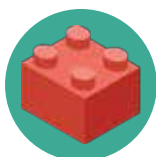
Проф. др Слађана Анђелковић: Пројекат се реализује кроз обуке наставника у четири Школске управе у Србији: Београд, Крагујевац, Нови Сад и Ниш. Учествују професори разредне и предметне наставе у основним школама, стручни сарадници и директори школа. Утисци, како учесника тако и водитеља, су веома позитивни. Наставници су показали велико интересовање и мотивисаност за употребу дигиталне педагошке свеске. Њихови коментари и препоруке су нам драгоцени у даљем раду на побољшању перформанси програма. Интенција је да се креира приручник за наставнике и збирка примера добре праксе, као и да се омасови примена дигиталне педагошке свеске у нашим школама.

Које су предности Дигиталне педагошке свеске?

Проф. др Слађана Анђелковић: Предности су многостране како за ученике, наставнике тако и за њихове родитеље, као и све оне који евалуирају рад ученика, наставника и школе. Коришћењем технологије отварају нам се многобројне могућности које могу помоћи наставнику да уштеди драгоцено време за планирање, праћење, вредновање и документовање запажања о образовним постигнућима ученика кроз формативно оцењивање. Ученик је активан, учествује и прати своје напредовање и развој, мотивисан је за даље учење. Осим тога, када ученици прелазе из једног образовног циклуса у други, подаци из електронске педагошке свеске лакше могу бити достављени предметним наставницима чиме се постиже боља информисаност наставника и већа могућност за континуирано праћење постигнућа ученика (знања, вештина, ставова и вредности), њиховог понашања и односа према раду, другима, природи, себи.

Електронски дневници садрже нумеричке оцене и њихов опис (процена садашњег стања у односу на претходни период и препоруке за даљи напредак), опис активности ученика и белешку о одржаном часу, рефлексiju. Да ли је поред свега овога по Вашем мишљењу потребна и педагошка свеска ?

Момчило Степановић: Увођењем Електронског дневника, неки од елемената који су раније били само у свесци могу бити унети у Електронски дневник. Међутим, и даље има пуно елемената који нису присутни у Електронском дневнику. На пример, не постоји место где могу да се унесу подаци о дешавањима у току одмора, где могу да се евидентирају постигнућа у области емоционалног и социјалног развоја ученика, односно оно што називамо васпитним постигнућима. Иако су васпитна постигнућа у другом плану по питању школе, на животном плану, ако их посматрамо из угла ученика, она су често важнија од образовних. Искрено се надам да ћу дочекати дан када ће васпитна постигнућа бити вреднована сходно значају који имају. Није смисао школовања само да деца стекну знања, већ да стасају у добре људе. Школа

будућности, како је ја видим, је школа у којој је приоритет подршка у формирању здравих и свесних личности, јер знање је знање, а човек је човек. У рукама недостојних људи знање постаје средство деструкције, али то је прича која је још јако далеко од разматрања од стране образовних стратега. Искрено се надам да је прича о Дигиталној педагошкој свесци некакав увод у систематичност праћења и образовних и васпитних постигнућа, и да је то начин да се школа и живот бар за корак међусобно приближе.

Биљана Вуловић
Бојана Тубић

Пријатељи деце Србије

„Дете је дете, да га волите и разумете“

стихови су Љубивоја Ршумовића, али и овогодишњи слоган Дечје недеље. Дечја недеља је интернационална манифестација кроз коју сарађују државе, цивилизације и разне организације. Сви се подједнако труде да побољшају положај детета у свету. Успевамо ли у томе? О том питању разговарамо са Ивом Ераковић, директорком организације Пријатељи деце Србије.

Од када се обележава Дечја недеља на овим просторима и каква је мисија ове манифестације?

На нашим просторима Дечија недеља се обележава од 1934. године и од тада се мења и развија, прилагођавајући своје програмске циљеве стварним потребама и проблемима деце. Од 1987. године, на предлог организације Пријатељи деце Србије уведена је у Закон о друштвеној бризи о деци и сваког октобра се у њену реализацију укључују многобројне Владине институције, удружења грађана, као и угледни појединци посвећени деци. Од 2018. године Дечија недеља се налази и у Закону о финансијској подршци породица са децом.

Конвенција Уједињених нација о правима детета је усвојена 20. новембра 1989. године на Генералној скупштини Уједињених нација и представља најзначајнији међународни документ у области људских права, који се тиче детета, а који се примењује и у нашој земљи. Пријатељи деце Србије програм Дечије недеље увек заснивају на Конвенцији, бринући о томе шта су стварне потребе деце и младих у Србији. Једном речју, Дечија недеља слави и промовише права сваког детета.

2

Шта Дечију недељу разликује од других манифестација за децу?

На првом месту, не постоји средина у Србији у којој се не обележава – локалне самоуправе, школе, предшколске установе, центри културе, библиотеке – Дечија недеља повезује све актере у заједници који са децом раде и о деци брину. Дечија недеља заиста јесте најрадоснија седмица у години, али и зато што инсистирамо на пуној партиципацији деце. Шта то заправо значи? Против смо концепта у којима деца „декоришу“ догађаје за одрасле, у којима немају суштинско учешће, већ се залажемо да деца буду питана и слушана шта нам поручују – како у породици, образовном систему, тако и код доносиоца одлука. Само тако можемо добити одрасле, одговорне и активне грађане.

3

Шта је тема овогодишње Дечије недеље?

Дечија недеља се ове године обележава под слоганом: „Дете је дете, да га волите и разумете“. То су стихови нашег чувеног песника Љубивоја Ршумовића, који одлично појашњавају основу за остваривање свих дечјих права: љубав и разумевање. Зато се ове године осврћемо на поштовање свих дечјих права и напомињемо да деца у друштву мора да буду срећна, заштићена, да могу да остваре свој пуни потенцијал, посебно водећи рачуна о деци са сметњама у развоју.

Национални програм Дечије недеље је веома богат: од свечаног отварања, које окупља доносиоце одлука и на коме додељујемо Признање за добротинство деци „Маслачак“, Ученичког парламента за средњошколце из целе Србије са темом „ЗА СВАКО ДЕТЕ!- важност вршњачке подршке у остваривању права детета“, преко јавне дебате: „Утицај епидемије Ковид 19 на остваривање права детета у Србији“, доделе Књижевне награде „Невен“ и признања „Добра играчка“, затим онлајн конкурса „Желим да разумеш“ и још много тога. И ове године, врата централном програму Дечије недеље отворили су Народна скупштина РС, Скупштина града Београда, Палата Србија, Медија центар, Министарство културе и информисања и др.

4

Како, као друштво, гледамо на права детета?

Дечија права нису флоскула и јако је лоше када се на њихов помен започне прича како је деци дато превише слободе или питање: шта је са обавезама. Наиме, дечја права се баве нужним питањима образовања, здравствене, правне и социјалне заштите, права на заштиту идентитета, живот у породици, адекватну културну понуду, заштиту од злостављања и сл. Једноставније, то су права на сигуран, достојанствен и испуњен живот у једнакости и приступачности свега што је деци потребно. У Пријатељима деце Србије мислимо да о томе нема полемике, те да су приче о „превеликим правима“ деце само неразумевање концепта дечјих права. Свако дете би требало да има право да се одмара, забавља, игра и сл. Зашто о томе нема полемике, када се ради о одраслима?

Реч је о томе да концепт права детета почива на одговорности државе да деци обезбеди остваривање права у свим областима: образовању, здравству, социјалној заштити, очувању околине и свим другим областима битним за живот и развој детета. Постоје, наравно и бројне обавезе деце у породици, школи, према животној средини, у јавном простору и њих прописују родитељи, или су већ прописане различитим законима. Треба само сви да их поштују и, наравно, деца сама.

5

Како родитељи у Србији данас виде права детета?

Права детета су у међусобној корелацији са обавезама и дужностима родитеља те тако, оно што представљају дужности и обавезе родитеља јесу уједно и права детета. Тако нпр. родитељи имају обавезу да чувају своје малолетно дете, а што уједно значи да малолетно дете има право да живи са својим родитељима. Има и даље неразумевања, што никако не треба замерити родитељима или старатељима, едукација је најбољи начин за превазилажење тог проблема. Таквих едукација недостаје, а друштвене промене су толико опсежне и бурне, да је и родитељима итекако потребна подршка. У том смислу, недостају саветовалишта, како за родитеље, тако за децу.

Како је пандемија КОВИД 19 утицала на децу у Србији и на остваривање њихових права?

Лоше, наравно. Изолација је свима јако тешка, а деци поготово. Школа из дневне собе, смањен контакт са вршњацима, повећан број случајева породичног насиља и сл., све то највише погађа децу и младе. У том смислу не можемо бринути само о њиховом физичком, већ и о менталном здрављу, које јесте посебно угрожено пандемијом. Можда је ово место да кажем да децу не треба удаљити од технологије – модеран свет почива на њој, али није добро да се сви сегменти живота преселе у виртуелни простор. Неопходна је системска и свеобухватнија подршка деци и младима за превазилажење ових проблема, који ће, очигледно, потрајати.

Шта су најчешће кршена права детета у Србији?

Угрожавање права деце у Србији, посебно је изражено код појединих социјалних категорија: сиромашне деце, деце са сметњама у развоју, деце без родитељског старања, посебно оне у институционалном смештају, деце која живе и раде на улици, деце принуђене да раде неадекватне послове и др. Међу посебно рањивом децом налазе се ромска деца, чија су права најчешће угрожена. И даље је изражено насиље над децом, од занемаривања и различитих облика искоришћавања до физичког и сексуалног злостављања, како у породици, које је најмање видљиво, тако и вршњачког, али и од стране других непознатих одраслих особа. Законска забрана телесног кажњавања деце у породици изазива контроверзе у јавности, али се расправа полако помера ка позитивним моделима родитељског васпитања, а све више родитеља суштински разуме да батине никада нису прихватљив начин санкционисања одређеног дечјег понашања. И то је процес за који треба времена и едукације.

8

Шта су највећи проблеми у остваривању дечјих права у Србији?

На основу нашег деловања, сматрамо да је неопходно:

- Боље праћење и имплементација постојеће законске регулативе, те континуирани рад на задржавању достигнутих стандарда, али и даљем унапређењу нормативног и институционалног оквира у Србији;
- Усвајање Закона о правима детета и Заштитнику права детета;
- Базирати политике и праксе на реалним истраживањима и могућностима, те рационално планирати и усмеравати средства на основу истих;
- Ојачати улогу Савета за права детета – омогућити финансијске и људске ресурсе, како би Савет постао главни институционални механизам за координацију на међуминистарском нивоу, са јасним мандатом и ауторитетом да координира све активности у вези са спровођењем Конвенције о правима детета УН-а на међусекторском, националном и локалном нивоу;
- Повећање доступности и већа улагања у системе од којих директно зависи стање права детета: здравство, социјална заштита, образовање, културе и др. Мере штедње не смеју да утичу на услуге које се тичу деце и заштите права детета;
- Континуирано радити на подизању свести јавности о важности поштовања права детета;
- Континуирано укључивати децу у теме које их се тичу: повећавање нивоа свести о важности партиципације, како код опште јавности, професионалаца који на свим нивоима раде са децом, тако и код доносиоца одлука;

- 🌸 Спречити дечије бракове;
- 🌸 Хитно изменити прописе који спречавају упис детета одмах по рођењу у матичне евиденције, уколико мајка не поседује лична документа;
- 🌸 Унапредити систем подршке и контроле хранитељских породица;
- 🌸 Ојачати подршку социјалним услугама за породице, поготово из рањивих група;
- 🌸 Хитна друштвена реакција на горуће проблеме који погађају децу насиље, сиромаштво и др.;
- 🌸 Радити на превенцији и елиминацији дискриманције посебно угрожених група деце и забранити сегрегацију у образовном систему, поготово ромске деце и деце са сметњама у развоју;
- 🌸 Радити на јачању система подршке и алтернативним системима смештаја за младе са сметњама у развоју као и младих из рањивих категорија;
- 🌸 Радити на јачању система подршке и алтернативним системима смештаја за младе са сметњама у развоју као и младих из рањивих категорија;
- 🌸 Обезбедити минималне стандарде становања за свако дете/породицу;
- 🌸 Радити на унапређивању и јачању дијалога између Владиног и цивилног сектора.

Како су и када настали Пријатељи деце Србије? Чиме се заправо бавите?

Под овим именом смо основани 1990. године како би остваривали циљеве у области права детета, друштвене бриге о деци и подстицања активности на унапређењу рада с децом и за децу, али постојимо много дуже, под различитим именима.

Пријатељи деце Србије су наставили традицију организације **Друштво за потпомагање и васпитање сиротне и напуштене деце**, основане још 1880. године, што нас чини једном од најстаријих организација за децу у Србији, а и у Европи.

Општа мисија и циљ ПДС је допринос промоцији и остварењу права детета и стварању услова за сигурно, креативно и срећно детињство, за поштовање положаја детета у друштву и њихово пуно учешће у одлукама које их се тичу. Асоцијација смо локалних организација Пријатељи деце широм Србије, а организујемо активности за децу и активност деце (обрзовне, културне, стваралачке, игровне, рекреативне, хуманитарне...), радимо на заговарању за бољи положај детета, на нивоу јавних политика и друштва у целини.

Линк ка дечјој недељи –
посетите га једним кликом!

<https://priateljidece.org/wp-content/uploads/2021/09/DN2021.pdf>

Редакција

Ризница стваралаштва

Радмила Симеуновић

Зовем се Радмила Симеуновић, рођена сам 1980. године у Земуну. Супруга сам и мајка два дечака. По занимању сам медицинска сестра - васпитач и радим у Предшколској установи „Др Сима Милошевић“ у Земуну. Поред свог основног занимања, већ дужи низ година пишем поезију за децу. До сада сам написала око 150 песама, али на жалост још увек нисам успела да објавим своју збирку.

Сматрам да је поезија за децу веома важна карика у њиховом одрастању, али је на жалост последњих година веома занемарена. Она у друштву нема више исту пажњу коју је некада имала. Нема довољно медијског простора, а самим тим не може ни допрети до ширих друштвених слојева. Ипак верујем да ће њено време поново доћи. Мој циљ није лична промоција, већ промоција једноставних текстова у виду риме из којих деца могу да извуку неку поуку. Веома ми је важно и тежим ка томе да се у текстовима акцентује емпатија, другарство, љубав, поштовање, уважавање различитости и др. Песме су углавном намењене деци предшколског и млађег школског узраста, али по коментарима које добијам од читаоца могу да кажем да се допадају и старијој популацији. Текстови које пишем су по мало и шаљиви, а читајући их деци радује ме њихов осећај задовољства, среће и радости. С обзиром да сам одрастала у време када су били актуелни „Музички тобоган“ и часопис „Змај“, могу да кажем да је време у коме деца сада одрастају потпуно другачије. Наравно савременије, са савременијом технологијом против које немам ништа. Али такође мислим да поезију и даље треба чувати и неговати, промовисати кроз различите садржаје.

Поред тога што песме објављујем на свом ФБ и Инстаграм профилу, захвална сам и порталу „Детињарије“ који их редовно објављује на својим страницама. Захваљујући „Детињаријама“ моје песме су дошле до већег броја читалаца, који ми редовно пишу, радују се и са нестрпљењем очекују нове песме. Поред тога, стиховима сам подржала и националну платформу за превенцију насиља у школама „Чувам те“ намењену деци, родитељима и запосленима. Платформу је покренула Влада Републике Србије, а стихови које сам написала у циљу подршке платформи налазе се на њиховом сајту.

Надам се да ћемо сви у будућности неговати поезију, тежити ка томе да постоји у одрастању деце и уживати у њој.

ПУЖИЋ ЈОВА

Покушао пужић Јова
Да научи с' децом слова,
Док му једна деца пишу,
Друга сузе с' лица бришу.

„Шта је било драги Јово?
Зар ни једно не знаш слово?“
Јова плаче па се стиди,
Зажмурио да не види:

„Мислио сам биће лако,
Али видим није тако,
Цели дан се с' вама мучим,
И не могу да научим!“

„Не брини се“, деца теше,
Хоће проблем да му реше.
не требају пужу слова,
Него с' децом игра нова!

ЖАБАЦ ЖИКА

Одлучио жабац Жика
Где год дође да се слика.

Мењао одело, машну,
Ал је им'о исту ташну.

Питала га жаба Мила,
Некултурна баш је била:

„Па зар немаш другу ташну?
Не слаже ти се уз машну.“

Гледа жабац па се љути,
Не иде уз каиш жути.

Ташна плава па на пруге,
Шта да ради - нема друге?

Мисли шта да каже Мили,
Ипак су другари били.

Да се свађа он не жели,
Дружили се живот цели:

„Мила, то је сад' у моди!
Не види се то у води!“

У ДВОРИШТУ ВРТИЋА

У дворишту вртића
насмејана лица,
деци пуне руке
малих љубичица.

Док их беру питају
где су до сад биле,
маслачак им одговара:
Иза мене су се криле!

Љубомору не крије
- свако то је схватио:
Убраћемо и тебе
да нам не би патио!

ЗДРАВИЦА ЂАЦИМА

Децо, одраслима
оставите бриге.
Ви учите слова,
читајте књиге.

Стичете знање
то је имање
и не треба вам
ништа мање.

Радосни славите
своју славу,
просветитеља
Светог Саву.

Слава њему
вечно нек траје,
ви негујте, чувајте
своје обичаје.

Ризница стваралаштва Наташа Ћирић

Наташа Ћирић, учитељица, педагог, сликарка, запослена у ОШ „Чегар“ у Нишу. Реализатор бројних обука за запослене у образовању, јавној и државној управи. Свестраност и креативност у различитим сферама је њен лични печат.

Њен професионални рад се паралелно одвија у учионици, академском стваралаштву и атељеу. Са ученицима је кроз пројектну наставу, заједно са колегиницом Аном Живковић припремала и „послала“ Тима Пика у свемирску станицу, разговарала са научницима из подводне лабораторије на Флориди, угостила путујуће медведиће који су паралелно обилазили школе у разним деловима света и причали приче из тих школа, а у школи „Чегар“ су се, игром случајности и срели. Правили су „Учионицу у свемиру“, учествовали на фестивалу ПозитивНИ и изводили нумеру „Тропска киша“, направили сопствену државу и искомпоновали своју реп химну.

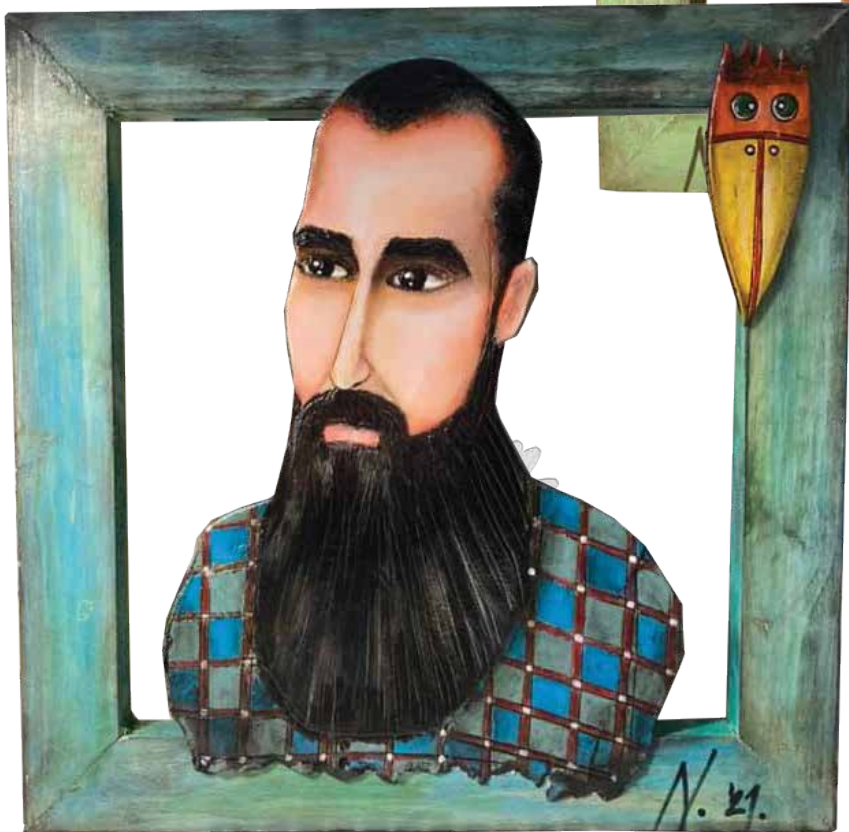

Аутор и коаутор је 15 радова у научним и стручним часописима. Акредитовани је реализатор ТоТ обука и обука за лични развој у Националној академији за јавну управу. Одржала је бројне ауторске обуке за запослене у образовању, као и велики број обука са Министрове листе.

Стваралац је реч која је најбоље описује, па се тако нашла и у „Лексикону стваралаца у предуниверзитетском образовању“. Као део њеног стваралачког бића настају необичне уметничке слике које израђује у техници коју је сама осмислила. То су портрети рађени у пресованој глини, која се резбари и поставља на празан рам који, такође, осликава. Њени портрети су богатог колорита и необичног уметничког израза. Сlike су мањег формата, рађене непретенциозно, а у свом финалном изгледу веома упечатљиви и снажни. Контраст портретима чине мали детаљи на сликама, најчешће птице или рибе, који носе тајновиту поруку.

Милош Тимотијевић

Милош Тимотијевић је рођен 13.8.1990. године у Крагујевцу. Средњу Уметничку школу у Краљеву завршио је 2009. године, на смеру Техничар за рестаурацију и конзервацију зидног сликарства. Године 2013. завршава основне студије на Филолошко-уметничком факултету Универзитета у Крагујевцу, смер Зидно сликарство. Мастер студије, на истом факултету, у класи професора Слободана Маринковића, завршава наредне године одбраном рада на тему „Светлост иконе“.

Ради као професор историје уметности и ликовне културе у средњој и основној школи. Аутор је великог броја православних икона и мозаика који су нашли свој дом широм планете.

Личности које нас инспиришу

Армијски ђенерал Божидар П. Терзић 1867–1939.

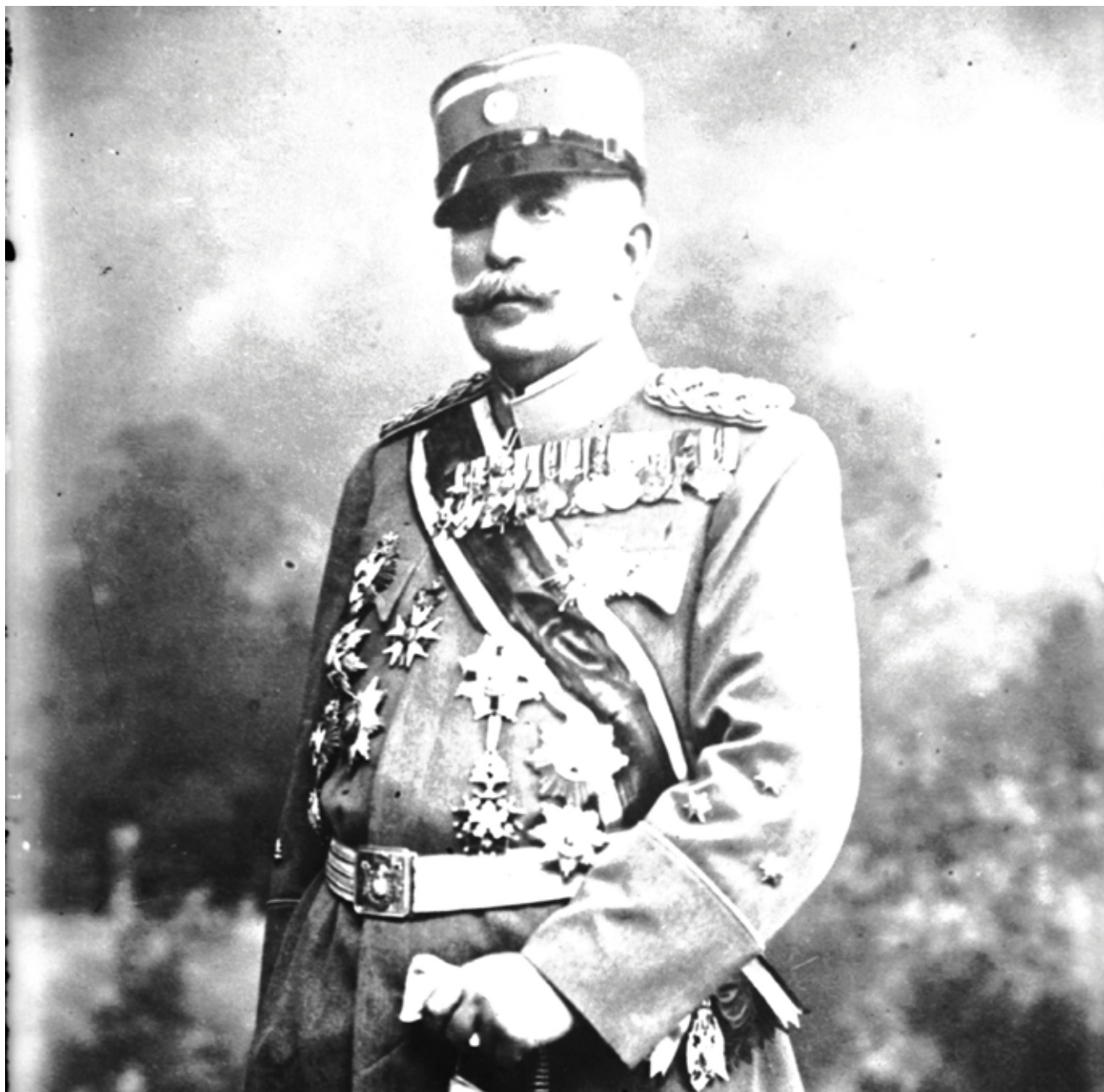
Чувени војсковођа и велики добротвор, армијски ђенерал Божидар П. Терзић, рођен је 7. септембра 1867. године, у Горњем Милановцу. Већ са шест месеци живота остао је без оца Петра, среског практиканта, који се напрасно разболео и након тога убрзо преминуо. Храбра и способна мајка Јерина, успела је, уз много муке и напора, не само да одгаји и одшколује свог јединца, него и да га „изведе на прави пут”.

У месту рођења завшио је основну школу и два разреда гимназије, да би као добар и талентован ђак учење наставио у оближњем Крагујевцу. По завршетку шестог разреда, септембра 1886. године ступа у Војну академију, чију ће Нижу школу завршити 1889. године, а пет година касније, као други у рангу, успешно ће привести крају и Вишу школу. Професионалан приступ послу и одговорно извршавање постављених задатака, омогућили су му крајем последње деценије претпрошлог века једногодишњи боравак у Немачкој, где је заокружио своје стручно усавршавање.

Након повратка у Србију и положеног курса за ђенералштабну струку 1900. године, наступиће период када ће обављати низ врло значајних штабних и командних дужности у трупамa активне војске. Неко време био је и ађутант Њ. В. краља Петра Карађорђевића, затим уредник листа „Ратник”, али и једна од кључних фигура током припреме и разраде оперативних планова будућих ратних операција.

Божидар П. Терзић, Степа Степановић и министар Нинчић на Солунском фронту

С тим у вези, јуна месеца 1912. године унапређен је у чин пуковника. У време избијања рата са Турском 1912. године налазио се на дужности начелника Оперативног одељења штаба Врховне команде. У великој мери заслужан је за српску победу у Битољској бици, јер је за њу он лично израдио Оперативни план. Априла 1913. године, постављен је за команданта Шумадијске дивизије I позива. Током српско-бугарског рата ова дивизија водила је тешке, али успешне борбе на Дренку и Рајчанском Риду. У окршајима 17. и 18. јуна заузет је Дренак, а поражене бугарске снаге повукле су се на десну обалу Злетовске реке, остављајући за собом велике количине оружја и муниције. Три дана касније освајањем Рајчанског Рида извршен је пробој између две непријатељске армије, а Рилска дивизија је потпуно уништена.

По паду Рајчанског Рида и ослобађању Штипа, Шумадијска дивизија је, марширајући даноноћно, прешла 110 км за 48 сати и стигла у помоћ Дунавској дивизији II позива код Криве Паланке.

Овај пример оперативне способности једне дивизије унет је у историју ратне вештине на предавањима француске Ратне академије, као и код нас при изучавању ратне стратегије. За заслуге стечене у рату 1912–1913. године, одликован је Орденом Карађорђеве звезде IV реда са мачевима.

До почетка Првог светског рата пуковник Терзић био је командант Шумадијске и Вардарске дивизијске области. Јула 1914. године, по објави рата Аустро-Угарске, постављен је ратним распоредом за начелника штаба I армије, а потом и начелника штаба комбинованог Мачванског корпуса. Са тих дужности суделује у нападу и поновном заузимању Шапца. У августу је поново на челу Шумадијске дивизије I позива и са њом учествује у најважнијим операцијама српске војске током прве две године рата.

Приликом продора у Срем код Пећинаца поражене су трупе 29. аустријске дивизије генерала Крауса и нанети су јој огромни губици. Када се због ситуације код Гучева Дунавска дивизија I позива морала вратити у Србију, Шумадијској дивизији било је све теже да брани утврђене линије у Срему и прелазе преко Саве. Такав развој ситуације приморао је пуковника Терзића да се са својом војском повуче 31. августа на десну обалу Саве код Новог Села. Од почетка септембра па до 27. октобра јединица је водила тешке рововске борбе у реону Јевремовца и Шапца, када је започела повлачење у правцу Уба и даље ка Аранђеловцу.

У Колубарско-сувоборској бици, Шумадијска дивизија водила је успешне борбе у реону Лазареваца и енергичним противнападом 11. новембра зауставила је продор аустријског комбинованог корпуса и спречила опкољавање II армије. У завршној фази битке пуковник Терзић на челу своје дивизије победоносно улази у ослобођени Београд, 2. децембра 1914. године. Након успешног окончања прве године рата Шумадијска дивизија I позива била је распоређена на Торлаку, а штаб у манастиру Раковица.

За осведочену храброст на бојном пољу и заслуге стечене у рату против Аустро-Угарске, 1914-1915. године, одликован је Орденом Карађорђеве звезде III реда са мачевима.

Маја 1915. године војници Шумадијске дивизије I позива одмарширали су на Уб. Ту ће провести наредна три месеца, пре него што заузму нове положаје код Аранђеловца. Уласком Бугара у рат на страни Централних сила, у јесен 1915. године, српска војска нашла се у крајње незавидном положају.

Суочена на два фронта са бројнијим и технички надмоћнијим непријатељем, кренула је у повлачење. И Шумадијска дивизија, након операција код Пирота и Смедерева, где се три недеље жилаво борила против Трећег пруског армијског корпуса генерала фон Лахова, одступа преко Пећи, Жљеба и Црне Горе до Скадра.

Реконструкцијом кабинета Николе Пашића 6. децембра 1915. године, Божидар Терзић постављен је за министра војног. На овај високи положај ступа у тешким и судбоносним тренуцима по српску државу и војску, а на њему остаје до маја 1918. године. Прво искушење било је прихватање

и пребацивање изгладнелих војника на грчка острва Крф и Видо, затим побољшање њиховог здравственог стања, свеобухватна реорганизација, снабдевање и прикупљање добровољаца.

У чин ђенерала Божидар Терзић унапређен је 29. јуна 1916. године. Показана способност у обављању одговорних послова награђена је и страним одликовањима: француским Орденом Легије части III степена, италијанским Орденом Круне I степена, енглеским Орденом Св. Ђорђа и Михаила и грчким Орденом Тетоес Кетај II степена.

Поред свакодневне борбе да обезбеди услове за опстанак и деловање војске, ђенерал Терзић као министар размишљао је и о будућности. Стога је 26. јула 1917. године наредио свим командама на фронту и у позадини да организују прикупљање предмета за нови Војни музеј. Боравећи у Битољу, октобра 1917. заједно са Николом Пашићем, на само двадесетак метара од аутомобила у коме су се возили експлодирала је авионска бомба, а њих двојица остали су неповређени. Када је 30. новембра исте године у Водени основано „Друштво за заштиту деце“, министар војни као хуманиста и заступник најугроженијих, ушао је у састав Одбора заштитника истоименог друштва.

Његово министровање обележио је познати Солунски процес, који је имао неповољан одјек у официрским редовима. Након што је добио информације од министра Унутрашњих дела да извесни официри припремају војни преврат и убиство престолонаследника, Терзић преноси захтев Врховној команди тражећи законски поступак и поверљиву истрагу. На тај начин постављен је правни основ за обрачун регента Александра са „официрима завереницима“, који је окончан 13. јуна 1917. године погубљењем Драгутина Димитријевића Аписа, Рада Малобабића и Љубомира Вуловића.

Оставку на дужност поднео је 31. маја 1918. године. До октобра исте године био је министар на располагању, а затим га Врховна команда укључује у формирање нове државе. Постављен је за изванредног изасланика при Народном већу у Сарајеву, са задатком да регулише војна и остала питања на територији Босне и Херцеговине и Далмације. Делујући са позиција Крфске декларације мудро и помирљиво је наступао према онима који је до тог тренутка нису још прихватили.

По завршетку рата као командант III армијске области учествовао је у гушењу арнаутских побуна и сузбијању бугарске пропаганде у Јужној Србији. Први пут је на лични захтев пензионисан у пролеће 1920. године, да би три године касније поново био враћен у службу, заслуживши чин армијског генерала. Коначно, са места команданта V армијске области 11. априла 1929. године одлази у заслужену пензију.

Да се радило о веома дугој и посве успешној војничкој каријери, говори и податак да је генерал Терзић током тридесет и шест година активне службе обављао 37 дужности, и за то одликован чак 28 пута.

По окончању активне службе наставио је са списатељским радом, а учествовао је у припремању Инвалидског закона. Иако је провео мало времена у родном крају, гајио је према њему велику љубав и старао се за његов напредак. Био је председник и члан Управног одбора Удружења Рудничана у Београду, основаног 1934. године. Дана 11. јуна 1938. године посетио је милановачку гимназију и као њен некадашњи ђак директору Војиславу Максимовићу предао 275 књига и 30 обвезница Државне ратне штете у вредности 50 000 динара. Том приликом основан је фонд под називом **Задужбина мајке Јерине и сина јој Божидара П. Терзића армијског генерала**. У наредне три године из овог легата додељиване су награде за најбољи светосавски темат из области уметности говора, историје, географије и етнографије старог рудничког округа. Истовремено, ученици који су остварили најбољи успех даривани су књигама. Поред гимназије генерал је помагао Храм Свете Тројице, а у селу Горњим Бањанима, завичају његове мајке подигао је водовод.

Помного чему изузетан живот, овај војник и хуманиста, окончао је у Београду, 29. септембра 1939. године. Два дана касније земни остаци биће му положени у породичну гробницу, поред мајке Јерине и стрица Благоја. Преко 3000 људи читавог рудничко-таковског краја испратило је свог добротинитеља, не скривајући тугу и жалост због његовог одласка.

Александар Марушић, дипломирани историчар

Александар Марушић је рођен у Горњем Милановцу 10. јуна 1977. године. У родном граду завршио је основну школу и Гимназију „Таковски устанак“. На Филозофском факултету у Београду дипломирао је на групи историја и стекао звање дипломирани историчар. Године 2006. одбранио је стручни рад са темом: Рудничко-таковски крај у листу „Преглед цркве епархије жичке“ и стекао звање кустоса. Крајем 2017. године одбранио је стручни рад на тему: Рудничко-таковски крај, Милошев устанак и владарски дом Обреновића: утицаји и прожимања. Поред запослења у Музеју рудничко-таковског краја, у периоду од 2009. до 2011. године предавао је историју у основној школи и гимназији. Као виши кустос историчар у Музеју рудничко-таковског краја задужен је за историјску збирку, њену класификацију, обраду и презентацију, као и за изложбену активност. Аутор је и коаутор низа значајних изложби. Такође је аутор великог броја стручних радова, приказа и рецензија. Одржао је низ предавања, историјских часова и јавних наступа у Медијима о историји Општине Горњи Милановац, знаменитим личностима нашег краја, Другом српском устанку и династији Обреновић, и раду Музеја рудничко-таковског краја. Као директор и појединачно, добитник је више признања, плакета и захвалница за сарадњу са установама и појединцима, као и за пројекат „Обреновићи у музејским и другим збиркама Србије и Европе“. Посебно се поноси својим залагањем у раду са публиком и младима.

Личности које нас инспиришу

Човек инспирација – Јово Курсула

Одрастала сам и школовала се у времену комунизма. Моја школа је носила име партизанског батаљона. Нисам много запамтила историје, али ми се чинило да смо учили само о бројним биткама Првог и Другог светског рата, о храбрости партизана и њихових одреда као да ништа пре тога није постојало. Тако је било, све док нисам почела да радим у једној основној школи. Прво што сам угледала када сам ушла у хол школе била је биста снажног човека, дуге косе и извијених бркова. Преко груди су му биле прекрштене руке са подвијеним рукавима кошуље, за појасом кратак бодеш и пиштољ, за леђима кратка сабља. Моје запрепашћење је било велико. Помислила сам какав је ово партизан са брковима и сабљом! Кад, где чуда, то је био јунак Првог српског устанка, Јово Курсула. Замислите то моје незнање.

Прочитавши биографију овог неправедно запостављеног борца за ослобођење од Турака, била сам задивљена свим оним што је био. Чини ми се да сам тек тада спознала шта значи реч јунак. Траг који је Јово Курсула оставио у времену је траг истинског ратника, непобедивог мегданџије чија је једина мисија била да се Србија ослободи турске власти.

Јово Курсула је био Карађорђево савременик, саборац и човек на кога је велики вожд могао увек да рачуна. Како то да се о њему тако мало чуло и писало? Можда је један од разлога и тај што он није волео власт и славу, па је због тога одбио Карађорђево титулу војводе. Скроман и повучен, борио се храбро, али није волео никоме да командује. Према неким изворима рекао је Карађорђе: „Е, па добро, господару, ја ћу ићи Турчину на мегдан, јер је и Бог мене одредио да се кусурам са Турцима”. И ко је могао да зна да ће дечак Јован Петровић, рођен у Доњој Горевници код Чачака, а одрастао у Цветкама код Краљева, постати јуначан и поносан младић и један од најбољих мегданџија свог времена.

Када је Карађорђе 1804. године подигао Први српски устанак, Јово се са својим друговима прикључио борби. Учествовао је у свим важним биткама тог доба: на Руднику, За Карановац (данашње Краљево), на Црном врху код Крагујевца. Његово јунаштво и мегдани са Турцима су препричавани и опевани у песмама. Курсула је увек јахао добре коње и углавном се борио као коњаник. А од свих својих коња најбољом је сматрао кобилу коју је добио лично од војводе Карађорђа. Борио се у боју на Варварину 1810. године, раме уз раме са вождом и још седамнаест војвода. Последњу годину свог живота 1813. годину,

провео је у Делиграду. Ту је и задобио седамнаест смртоносних рана од којих је умро пред свој 45. рођендан. Сахрањен је у селу Цветкама поред Краљева. У знак сећања на Јована Петровића Курсулу две основне школе носе његово име. Једна је у Краљеву, друга у Варварину.

За многе, као и за мене, Јово је јунак над јунацима и инспирација која не одолева времену. Ћутљив и повучен, дуге смеђе косе, наострешених бркова и широких и снажних плећа, човек вођен једном једином идејом да одбрани отаџбину, огњиште и народ којем је припадао. Без жеље за наградом и славом оставио је безвремени траг својом храброшћу. Времена и људи се мењају, но лик Јове Курсуле остаје светионик врлина и људскости.

Ана Милошевић, учитељица, ОШ „Јово Курсула“, Краљево

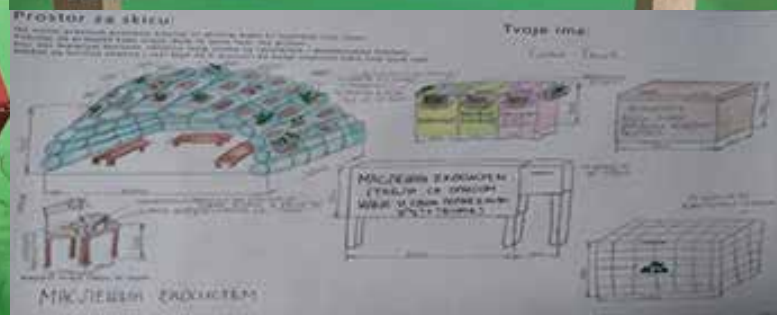
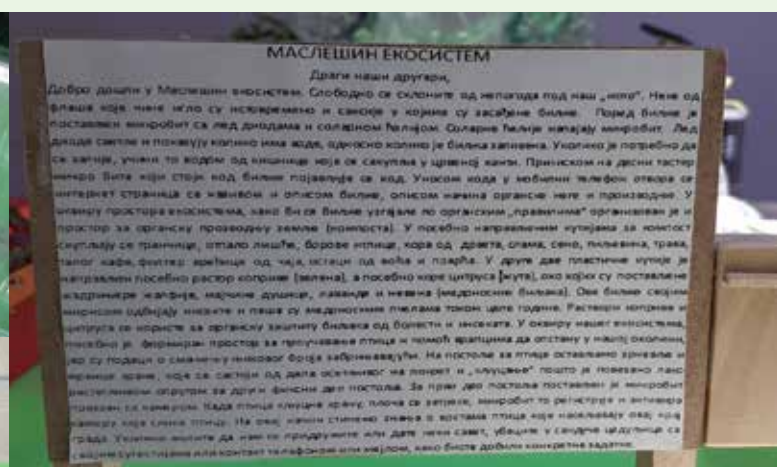
Ја сам Ана Милошевић, учитељица са звањем самосталног педагошког саветника. Веома сам поносна на своје звање јер представља један леп оквир двадесетогодишњег рада. Сви пројекти, истраживања и друге активности настале су из потребе да подржим развој деце. Аутор сам два акредитована семинара и реализатор програма од националног значаја. Радим у Основној школи „Јово Курсула“ у Краљеву.

Маслешин екосистем

Током рада у школи пажњу су ми увек привлачили нови садржаји, методе и могућности да се нешто унапреди и побољша, како би мојим ученицима било интересантније и разумљивије о чему им говорим. Мој такмичарски и тимски дух, као некадашњег активног спортисте, ме је веома често са мојим ученицима, доводио до републичког нивоа такмичења. Тако бих издвојила освојено треће место у дисциплини Аутомоделарство у школској 2016/2017. години, треће место у школској 2017/2018. години на такмичењу „РОБОИНТ-Инвент“, са својом ученицом Миленом Станичић из ОШ „13. октобар“, Ћуприја и нашим радом аутоматске селекције предмета различите боје и прво место на Републичком такмичењу са максималним бројем поена у школској 2020/2021. години са ученицом Аном Миљковић из ОШ „Веселин Маслеша“, Београд из области Машинске технике.

Ипак највеће признање је стигло на крају ове школске године освојеним првим местом на такмичењу Основних школа Србије – „Школски климатски изазов“ на тему Гради климатске промене. Такмичења „Школски климатски изазов“ и „Глобални дечији Дизајнотон“ у Србији организује и спроводи KidHub. KidHub је организација која се бави унапређењем образовања кроз интердисциплинарне програме, предузетништво и дизајн, са фокусом на циљеве одрживог развоја. Ове школске године у оквиру такмичења „Школски климатски изазов“ је учествовало преко 400 ученика са територије Републике Србије.

У току овог такмичења организована је и обука „Наставник као ментор“ на којој је 156 наставника добило могућност да се упозна са основама Дизајнатор методе рада. Наставници су имали задатак да менторишу ученичке тимове у процесу решавања еколошких изазова у градским срединама као што су недостатак зелених површина, загађење ваздуха, отпад и мобилност. Школски климатски изазов се одржава у склопу двогодишњег пројекта „Да Нам Клима Штима“, који је покренула WWF Србија уз подршку владе Републике Шведске.

На завршном панелу одржаном у јуну ове године проглашена су четири победничка тима, међу којима је „Маслешин екосистем“, који је по речима жирија био најкомплекснији и најкомплетнији, обухвативши органску негу биљака и исхрану птица и медоносних пчела, контролисан микробитом.

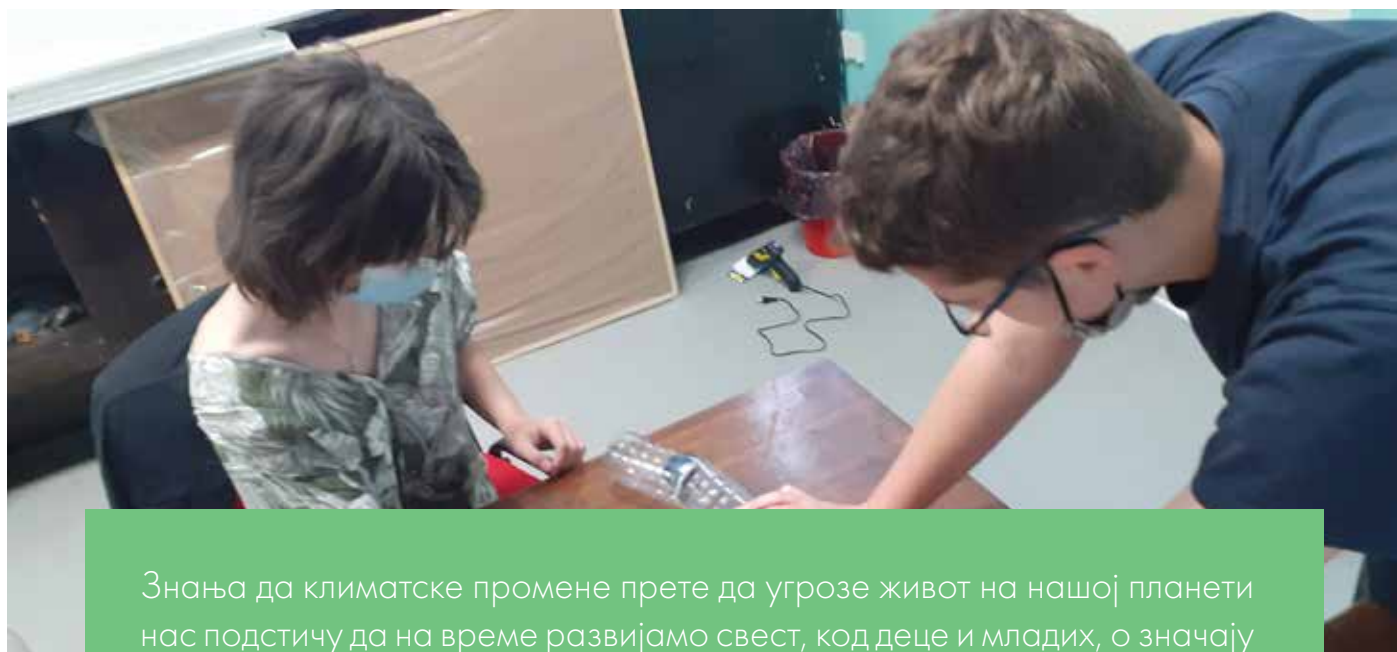
Наиме, „Маслешин екосистем“ је иновативни модел одрживог парка – игралишта, идејно решење мојих ученика: Соње Тасић, Милића Обрадовића и Давида Станковића (ДСМ тима), ученика седмог разреда ОШ „Веселин Маслеша“ у Београду, чији сам ја била ментор.

По Соњиним речима, која је била вођа тима и бавила се истраживањем проблема постојања зелених површина и места за игру, из наше олује идеја, настао је „Маслешин екосистем“, који чини игло у којем су посађене биљке, док микробитом контролишемо влажност земљишта и на тај начин добијамо податке о њиховој органској нези. Штитимо их растворима коприве и цитруса, заливамо кишницом и штедимо воду, а садњом медоносних биљака одбијамо инсекте и хранимо пчеле. У игло деца могу да улазе и да се играју, тако да је он вишенаменски, а поред тога доприносимо опстанку врабаца, тако што им остављамо храну, а помоћу микробита и камере имамо могућност да усликамо сваку птицу.

За израду прототипа је био задужен Милић Обрадовић. Водило се рачуна да сваки уграђени материјал буде рециклиран, почев од игла који се састоји од пластичних флаша спојених топлем пластиком. Коришћен је рециклирани картон, пластика, метал и др. У току рада сазнали смо да постоје многи материјали за које нисмо ни знали да можемо поново да их употребимо.

Давид Станковић је спровео све идеје везане за програмирање микробита у дело. Микробит који стоји уз сваку биљку нам даје информацију да ли је земљиште довољно влажно или не, притиском на његов леви тастер на дисплеју нам се јавља срећан или тужни смајли. Притиском на десни тастер добијамо код чијим уносом у претраживач мобилног телефона отварамо страницу где нам је описано која је то биљка и како се гаји на органски начин. Информацију о врсти птица које се налазе у близини наше школе добијамо посредством камере која слика сваку птицу која стане на постоље повезано са микробитом и на померање даје сигнал камери да слика.

Ученици тима ДСМ ће добити награду у виду књига и ваучера за бесплатно похађање радионица KidHuba, а имаће и прилику да свој рад представе и на новом панелу „Град и климатске промене“. Такође, као победници овог такмичења тим ДСМ ће учествовати и на „Глобалном дејем Дизајнату“ заједно са децом из целог света и то почетком 2022. године.

Знања да климатске промене прете да угрозе живот на нашој планети нас подстичу да на време развијамо свест, код деце и младих, о значају очувања човекове средине локално, а самом тим и глобално.

„Делуј локално – мисли глобално!“

Биљана Градојевић, наставник технике и технологије

ОШ „Веселин Маслеша“, Београд

Биљана Градојевић, наставник технике и технологије, дипломирала је 1997. године на Машинском факултету у Београду, а 2007. године на Техничком факултету у Чачку, чиме је стекла звање професора техничког образовања. Наставничку каријеру је започела 2010. године у својој родној Ћуприји, а тренутно је запослена у ОШ „Веселин Маслеша” у Београду. Током свог рада у школи активно је учествовала у бројним програмима, обукама и радионицама. Током 2020. године је положила стручни испит за противпожарну заштиту и у школи води ватрогасну секцију. Поред тога је и координатор математичког такмичења „Мислиша” у организацији МД „Архимедес” и техничка подршка у издавању школског часописа. Посебно се поноси бројним републичким наградама својих ученика.

<https://www.youtube.com/watch?v=npW7BAXucUQ> представљање рада

<https://www.youtube.com/watch?v=dXGEYMB77xs> интервју ментора

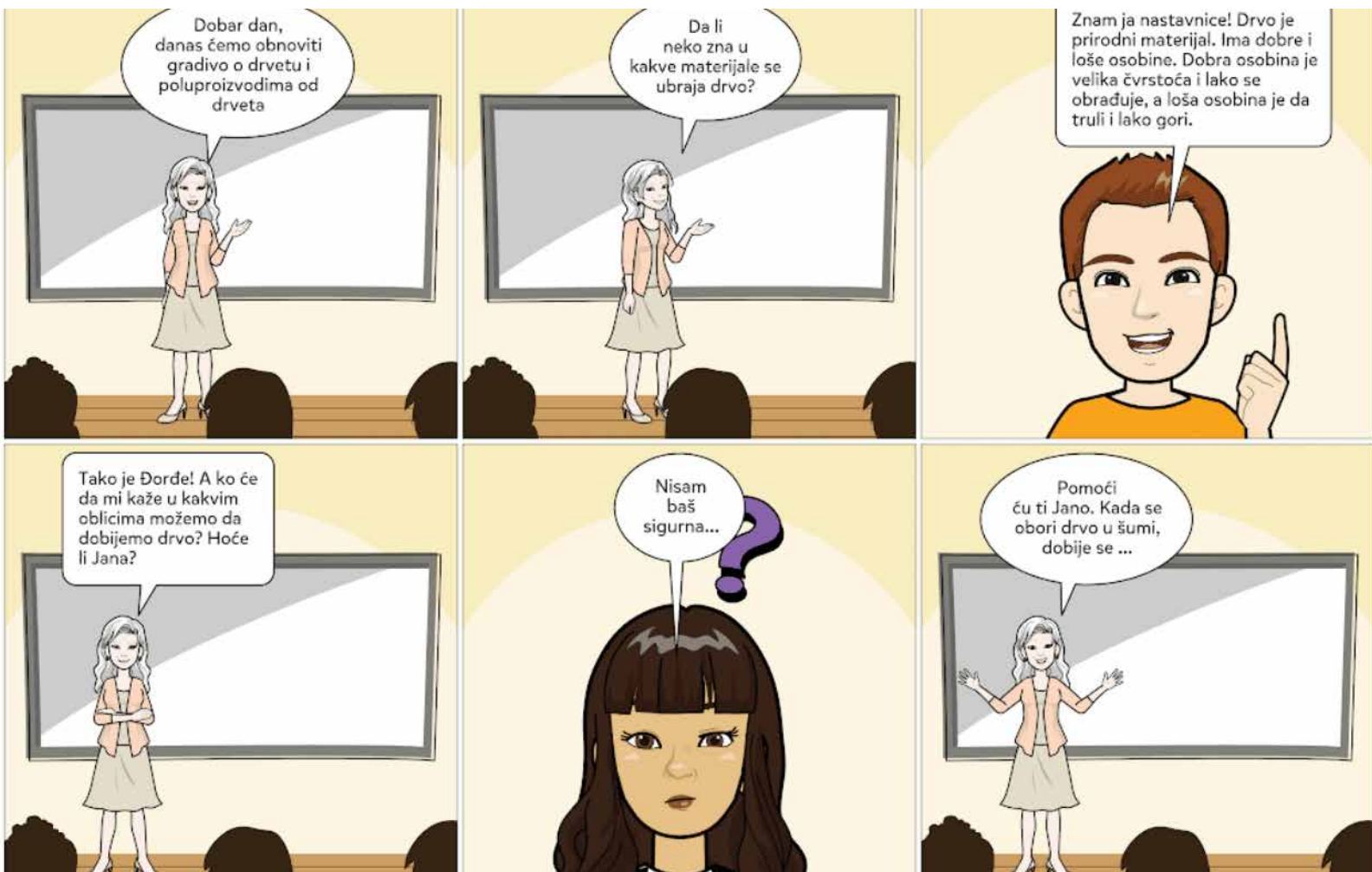
Преко стрипа до знања

Пројекат „Преко стрипа до знања“ је настао као резултат праћења интересовања ученика и начина на који они најбоље и најлакше усвајају нова знања. Живећи у ери ИКТ-а желела сам да спојим забавно и корисно. Стрип је одувек, због својих илустрација, привлачио младе више него сам текст на папиру без слике. На тај начин, кроз стрип, млади доживљавају причу која је испричана и при том остаје запамћена и препричавана. Још ако у стрипу постоји омиљени лик, постигнут је потпун успех.

Наградни конкурс „Дигитална експедиција“, 2021.године ми је дао могућност да своје идеје спроведем у дело и освојим 3. место у Републици Србији у рангу основних школа. Обработом наставних садржаја из разних области кроз стрип, ученицима ће учење бити занимљивије и лакше. Постављам блог под именом пројекта на конкурс и анализирам које су потребе за обрадом и објављивањем илустрованог садржаја. Стрипови према садржају припадају некој од области: ТиТ, Информатика, Српски језик и књижевност и др.

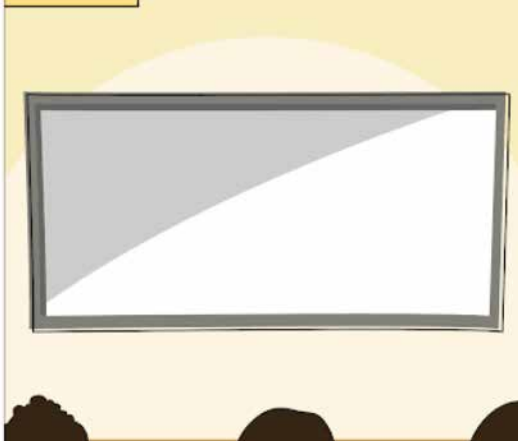
Нека нам учење буде креативно, практично и лако...

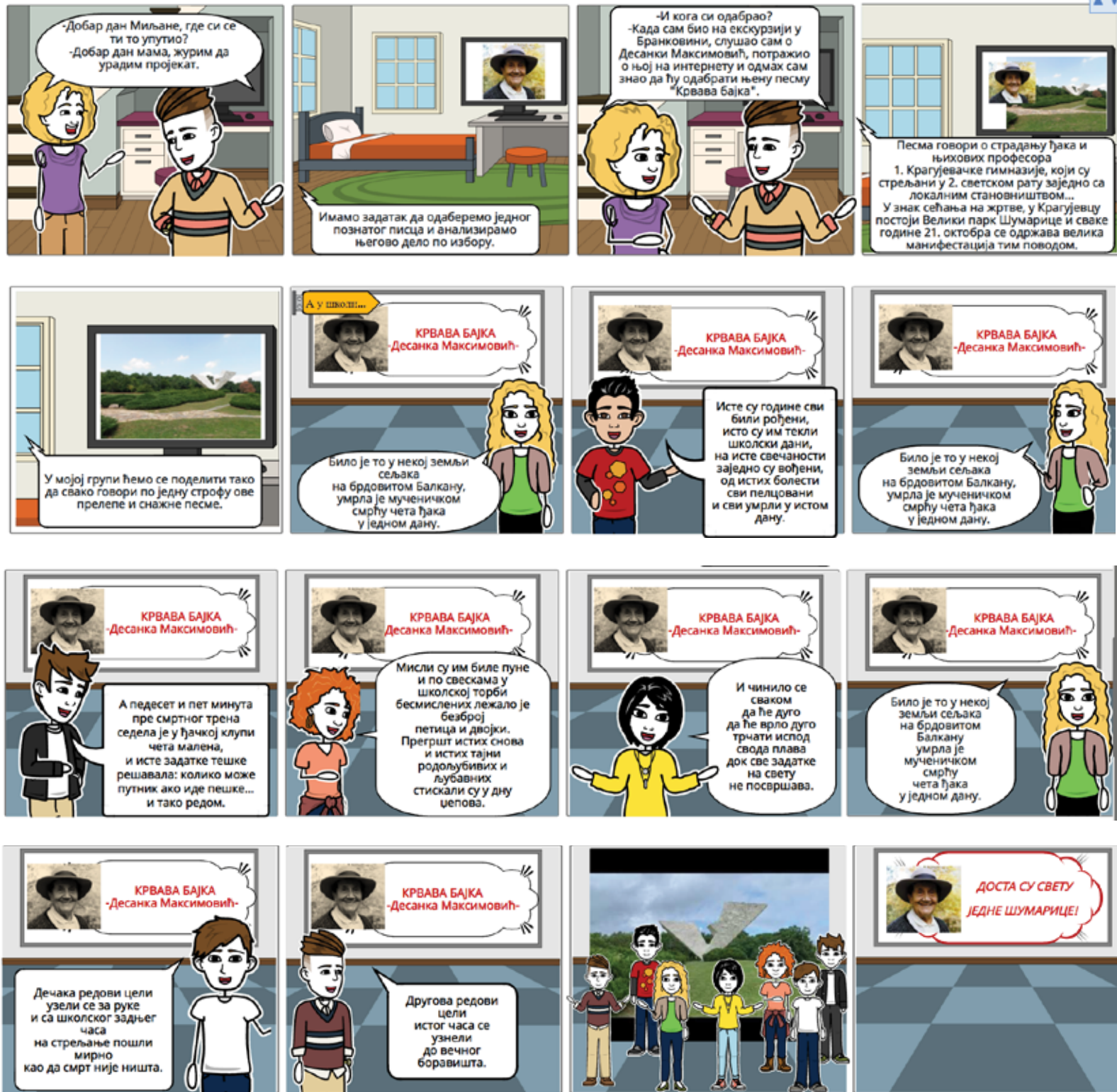
Снежана Илић, професор технике и технологије

KRAJ ČASA

Зовем се Снежана Илић, професор сам технике и технологије у ОШ „Мирко Јовановић” у Крагујевцу. Са дипломом Техничког факултета у Чачку радим у настави 24 године. Читав живот ми је окренут ка усвајању нових знања и како их применити или пренети другоме, првенствено деци. Изазови су моја снага, спознајем своје способности, склоности и вештине за које, као и многи од нас, нисам знала да поседујем и уједно помажем ученицима да их пронађу у себи. Целоживотно учење не познаје године, небо је граница...

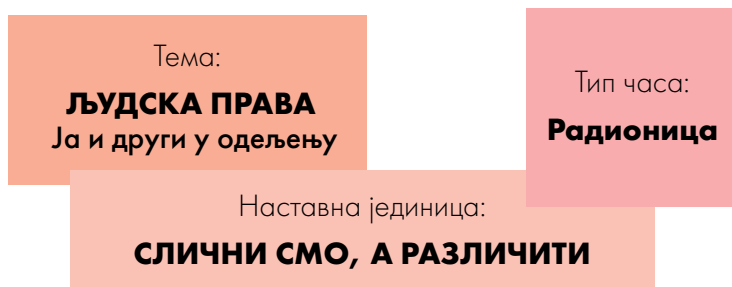

Припрема за час СЛИЧНИ СМО, А РАЗЛИЧИТИ

Припрема коју желимо да поделимо са вама настала је када и наша радна свеска за Грађанско васпитање „Растимо1”. Зашто смо се одлучиле баш за Грађанско васпитање?

Реч је о предмету који има утицај на обликовање дечије самосвести и свести о другима, дечије душе, облика понашања и у ваншколском амбијенту, развоја критичког мишљења, развоја система вредности у заједници и његово укључивање у њу.

Свесне свих замки и изазова који ова врста креације носи са собом, а мотивисане утиском да за овај предмет није потребан уџбеник, својом „отвореношћу”, креацијом, избором метода и дугогодишњим професионалним искуством дошле смо до тренутка креирања уџбеника који детету остаје као трајна успомена и подсетник, а вама велика подршка у реализацији предмета Грађанско васпитање.

Циљ активности:

- да ученици постану свесни особености и сличности са другим ученицима у групи;
- да умеју да открију и поштују разлике међу децом;
- развијање маште, подстицање узајамног поверења.

Општи исход:

- уочава међусобне разлике и сличности са другим ученицима у одељењу;
- покаже спремност да упозна и гради добре односе са другарима.

Операционализовани исходи:

- уочи сличности и разлике са другом децом;
- слободно исказује своја осећања;
- учествује у дискусијама на часу.

Наставне методе:

разговор, демонстративна, илустративна, дијалогска

Облици рада:

групни рад, тимски рад, индивидуални рад

Наставна средства:

Радна свеска, прибор за писање, цртање и бојење, кутија, огледало, приче, сличице, селотејп/лепак, хамер

1. активност – Чаробна кутија

Ученицима (једном по једном) показати затворену кутију објашњавајући како се у њој налази посебан предмет (огледало); притом им треба нагласити да не смеју рећи другима о ком је предмету реч док га сви не погледају. Након што је сваки ученик погледао унутар кутије, ученици заједно закључују како су сви гледали исту ствар, али да је свако видео нешто друго. Навести их да уоче да су сви они деца, али се међусобно разликују.

Притом је важно ученицима појаснити како сви они имају низ заједничких обележја, али и низ обележја према којима се међусобно разликују.

2. активност – Моје огледало и ја.

Ученици су постављени у две колоне, окренуте једна према другој тако да се ученици гледају лицем у лице. Једна колона представља огледало, а друга колона особе које се у њему огледају.

Ученицима се објашњава да ће им бити прочитана прича 1 коју ће потом ученици, који се гледају у огледало, одглумити покретима. Њихова огледала (ученици насупрот њих) их морају следити, односно имитирати покрете, а затим ће се променити улоге али ће и прича бити мало другачија – прича број 2.

(Прича 1)

„Буууђење! Омиљено доба дана. Тешко вучем ноге и улазим у купатило. Стајем пред огледало. Погледам се поближе. Приђем још мало ближе. Стављам дланове на лице. Протежем руке према горе и зевнем јакооо, јакооо. Спуштам руке. Узимам четкицу левом руком и пасту за зубе десном руком. Стављам пасту на четкицу. Приносим четкицу устима и почињем прати зубе. Трљам.”

(Прича 2)

„Готов! Испирам четкицу, а затим је враћам на њено место. И пасту поспремам. Погледам своје беле зубиће у огледалу. Задовољан сам. Прстима поправим обрве, намрштим се мало, затим се насмејем. Исплазим језик, па га брзо поспремим. Није лепо показати језик, одмахујем главом. Рукама додирнем лице. Затим, узимам крему, стављам је на дланове и онда на лице. Лагано, кружним покретима размазујем крему. Затварам крему. Узимам четку за косу и уредим је. Ево! Спреман сам за школу.”

3. **активност – Игра груписања Круг**

Ученици су постављени у форму круга, те се на одређени знак крећу, ходају у једном смеру, притом плешћући, пуцкетајући прстима, мењају смер и сл. На реченицу „У круг нека уђу сви...” у круг улазе они који се препознају у појединој ставци. У тренутку када су неки ученици изван, а неки унутар круга, наглашавати ученицима да погледају једни друге – ученике који заједно с њима стоје унутар круга (они су им по томе слични), односно ученике који су изван круга (од њих се по томе разликују).

Користити следеће ставке:

„У круг нека уђу сви:

дечаци; девојчице; који имају брата или сестру; који имају кућног љубимца; који имају плаве очи; који имају смеђе очи; који воле играти плејстејшн; који воле математику; који се боје паука; који воле трчати; који воле пуно причати; којима је понекад тешко бити тихо; који воле јести пицу; који воле броколи; који тренирају неки спорт; који живе с деком и баком; који чувају неку тајну; који се воле играти лоптом; који пишу левом руком, омиљено воће и наставни предмет и сл.”

(неке од ових активности записују у радну свеску)

4. **активност – Коментар наставника**

Важно је да упознајемо наше пријатеље и уочавамо међусобне сличности и разлика. Те различитости, треба уважавати јер тако свако придоноси друштву, разреду, породици.

5. **активност – Бојимо облике-лепота различитости**

Поделити ученицима по половину јасно нацртаног цртежа неког од симбола, који могу бити наменски тј. тематски (нпр. јабука, слово, лопта и др.). Није пожељно да у пару добијају добијају исти део цртежа, да не би гледали један од другог док га буду бојили.

6. **активност – Тражимо другу половину**

и заједно лепимо целовиту слику на пано.

7. **активност – Разговор**

Шта уочавате? Шта је слично, а шта се разликује? Зашто?
Шта то говори о вама?

8. активност – Коментар наставника

Свако од нас различито доживљава ствари око себе.

Различно испољава своје емоције.

Различно се понаша и има различита интересовања итд.

Различитост не треба да буде препрека међу људима већ лепота (јер чини задовољство, изазива срећу, јединство и поштовање) као и цртежи које су ђаци на крају спојили у један.

9. Евалуација часа:

Ученици боје одговарајућег смајлија у радној свесци и ако имају потребу усмено исказују своје утиске о часу.

Учитељице Наташа Марковић и Славица Вујић

Зовем се Наташа Марковић. Рођена сам у Београду 16. септембра 1969. године. У родном граду завршила сам основну, средњу школу и Учитељски факултет. Од 1994. године радим као учитељица у ОШ „Веселин Маслеша“, за коју ме вежу дивне успомене јер сам се и сама у њој школовала.

Ако бих желела бити нескромна и користити велике речи, онда бих могла рећи да сам се родила да будем учитељица. Жеља за подучавањем деце у мени је од малена. У подучавању се руководим кинеском пословицом: „Дај човеку рибу, нахрани га за један дан. Научи човека да пеца, нахрани га за цео живот“, јер желим да моји ученици имају развијене вештине критичког размишљања, тако да су у стању да анализирају и тумаче мноштво перспектива и питања на која ће наићи током свог живота.

У школи сам врло ангажована и непрестано се усавршавам како бих могла да идем у корак са временом и својим ђацима. Неколико година сам била руководилац Тима за самовредновање школе, а тренутно сам члан тима за Школско развојно планирање и тима за Обезбеђивање квалитета и развој школе.

Зовем се Славица Вујић. Рођена сам у Београду 26. јуна 1969. године. У родном граду завршила сам основну, средњу школу и Учитељски факултет. По завршеном школовању радила сам у више београдских школа. Креативно радно искуство сам као почетник стекла у периоду од 1992. до 2000. године у ОШ „Милош Црњански“ које ме је квалитетно усмерило у даљи рад. Од 2002. године радим као учитељица у ОШ „Веселин Маслеша“, у којој сам и сама учила прва слова и стекла пуно пријатеља.

У току рада показала сам преданост деци и њиховом образовању, те се непрестано усавршавам како би ишла у корак са новим генерацијама и захтевима реформисаног школства. Прва сам генерација реформисаног деветогодишњег школства са пројектом „Step by step“ у организацији ЦИП-а. У сарадњи са својим колегама извела сам много тимских приредби и свечаности у школи, а везаних за очување српске традиције у трајању од пет година.

У школи сам врло ангажована и у ваннаставним активностима. Тренутно сам члан тима за развој Школског програма и тима за безбедност школе.

Другарство и дружење у школи и ван ње

Наставник:
Тања Јабланчић

Наставни предмет:
Час одељењског старешине

Назив наставне јединице:
Другарство и дружење у школи и ван ње

Тип часа:
Обрада

Циљ:
**Уочавање важности
социјализације у раном
детињству за здрав и правилан
развој**

Специфични циљеви:

- разумевање потреба сваког људског бића и важности дружења;
- објашњење израза „сродна душа“;
- истицање моралних вредности које се стичу и развијају у дружењу и
- оспособљавање ученика за успостављање другарства и разумевање важности дружења, препознавање сродне душе, примена наученог у решавању проблема у свакодневном животу.

Исходи:

Ученици ће бити у стању да:

- уоче и разумеју проблем отуђености свог другара;
- наведу узроке и последице тог проблема и
- наведу активности за решавање проблема и општи циљ.

Облици рада:

Фронтални, групни, индивидуални

Методе рада:

Дијалогска, истраживачка, дрво проблема и дрво циља, стваралачка, решавање проблема

Средства и помагала:

Наставни листови, хамер....

Кључни појмови:

Потребе за сигурношћу, припадношћу, уважавањем и самоостварењем, другарство, дружење, срећно детињство, радост поводом одласка у школу, здрави породични односи, сродна душа, прихватање

Активности наставника:

Проверава да ли ученици разликују потребе; мотивише ученике подстицајним питањима да излистају и разврстају своје потребе, подстиче ученике да уоче разлику између другарства и дружења наводећи адекватне примере, распитује се да ли се и колико ученици међусобно друже, проверава да ли ученици знају за израз „сродна душа” и значење тог израза, проверава да ли у одељењу постоји неко ко се не дружи са осталима и нема ниједног другара, припрема и даје задатке групама, надзире рад група, проверава резултате до којих су ученици дошли групним обликом рада и уписује их на хамере на којима су дрво проблема и дрво циља, коментарише, даје повратну информацију, истиче кључне речи.

Активности ученика:

Наводе своје потребе, излажу идеје о разлици између другарства и дружења, одговарају на питања, истичу проблем који имају у одељењу, наводе узроке уоченог проблема, разумевају и наводе последице проблема, наводе решење проблема, активности које треба предузети за решење и општи циљ.

Педагошка ситуација:

Ученик 6/1 Милан Петровић (име и презиме ученика су измењени) потиче из расељене породице. Живи у кући са мајком, оцем, бабом и дедом. Породица живи у тешким условима.

Пред крај првог полугодишта трећег разреда ученик је прешао у нашу школу. Од документације о претходном школовању, достављено нам је само сведочанство са недовољним оценама из свих наставних предмета и 900 неоправданих изостанака.

Милан је преведен у четврти разред као неоцењен услед великог броја изостанака. Ученик се први пут појавио на настави са својим родитељима, видно узнемирен, блед и преплашен. У школу увек долази са мајком која седи у холу школе, испред учионице у којој Милан похађа наставу, од првог до последњег часа.

Учитељица је родитељима сугерисала да потраже помоћ психолога, што је мајка одбила сматрајући да је то непотребно и да породица добро функционише, иако наводи да се он ни код куће не одваја од ње, да се успаничи чак и док је она у тоалету.

Милан је у петом разреду наставио да се понаша на неуобичајан начин. У школу је долазио са мајком која је за време часова седела у школском ходнику испред учионице, а за време одмора, Милан би излазио из учионице и време проводио са мајком. Дечаци тврде да Милан воли фудбал и да га они зову да се игра са њима, али да то Милан ретко чини, јер се мајка плаши за његово здравље и безбедност. Волели би да се више дружи са њима, покушавају да га заинтересују занимљивим темама или шалама, али он само гледа где му је мајка и избегава њихове позиве за дружење. У договору са ученицима, поједине часове одељењског старешине почели смо да посвећујемо Милановом прилагођавању.

АКТИВНОСТИ

НАСТАВНИКА

УЧЕНИКА

Разговор са ученицима о њиховим свакодневним потребама.

Наводе и образлажу врсте потреба, а нарочито потребу за припадношћу.

Упутство да на стикерима испишу своје потребе, а затим да их залепе на зид потреба (хамер) водећи рачуна о врсти потребе. Дели стикере, упућује на хамере на којима су наслови потреба.

Пишу потребе.
Лепе стикере на зид потреба.

Усмерава излиставање потреба које су ученици исписали, а потом разговор усмерава на потребу за припадношћу:

- Како је задовољавамо код куће, а како у школи?
- Да ли вам је и колико важно да вас други прихватају?
- Да ли се сви осећате прихваћенима једни од других?
- Да ли се радујете одласку у школу и због чега?
- Шта чини детињство срећним?
- Јесте ли чули за израз „сродна душа“? (Међусобно разумевање, поверење, уважавање, помагање, дељење тајни...).

Разговарају о својим потребама, образлажу, аргументују.

Подсећа на правила током слушања музике и укључује песму „У свету постоји једно царство“.

Слушају и певају песму.

Води кратак разговор о песми кроз следећа питања:

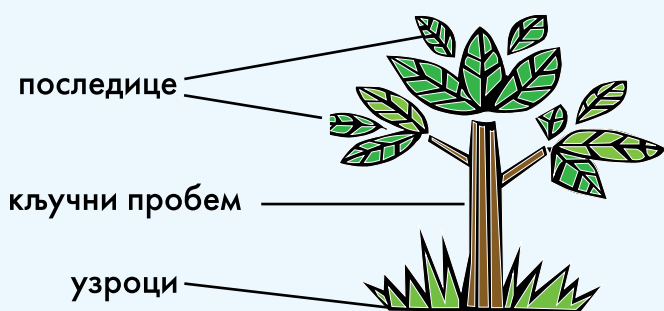
- Да ли у нашем одељењу постоје ученици за које се може рећи да не задовољавају потребу за припадношћу у дружењу?
- Како се манифестује њихова отуђеност?

Одговарају на питања, наводе неке од основних људских потреба. Образлажу и аргументују своје одговоре.

Објашњава технику Дрво проблема и Дрво решења (Дрво проблема је једна од техника мапирања основних проблема, заједно с њиховим узроцима и последицама). Представља је кратком презентацијом.

Слушају и гледају презентацију.

Цртање дрвета проблема

последнице _____ Стања изазвана због нерешавања проблема

кључни проблем _____ Главни проблем

узроци _____ Оно што треба променити како би се проблем решио

Како до решења?

Преформулишемо сва негативна стања описана у току анализе проблема у позитивна стања, која су:

- 1) пожељна и
- 2) реална (остварива).

последнице _____ Претварамо у свеобухватни циљ

кључни проблем _____ Претварамо у решење проблема

узроци _____ Претварамо у резултате и активности

Наставља са разговором кроз питања:

Који проблем смо уочили? (Милан са мајком у школи)

Како бисмо дефинисали решење проблема?
(Милан са нама у раду и игри)

На табли лепи два хамера:

Дрво проблема

(Записати проблем на стаблу)

Дрво циља

(Записати циљ, решење проблема на стаблу)

Дели ученике у групе (подсећање на правила рада у групи) и дели задатке.

Време за рад група је 10 минута.

Задаци

Раде на задацима.

Прва и трећа група

Наведите узроке Милановог отуђеног понашања.

(Шта мислите због чега се Милан не дружи са својим вршњацима – другарима из одељења?)

Друга и четврта група

Наведите последице Милановог отуђеног понашања.

(До чега је све довело то што се Милан не дружи са својим вршњацима?)

Прва и трећа група

Наведите активности које треба предузети како бисмо решили проблем Милановог отуђења.

(Шта све можемо предузети да бисмо Милана увели у свет другарства?)

Друга и четврта група

Наведите циљеве Миланове промене понашања из отуђеног у осећај припадности одељењу.

(Какво ће се Милан осећати и понашати ако промени своје понашање и постане наш другар?)

Усмерава дискусију, записује одговоре на хамерима на адекватно место (корен, стабло или крошњу).
Усмерава анализу решења до којих су дошли.

Представници група излажу узроке и последице проблема, решење, активности за решавање проблема и циљ који ћемо постићи решавањем проблема.
Све наведено аргументују.

Татјана Јабланчић Бекић је рођена 1967. године у Тузли. Друга је генерација просветних радника у породици. Основну школу и гимназију завршила је у Тузли. Студирала је српску књижевност и језик на Филозофском факултету у Новом Саду. У основној школи предаје српски језик и књижевност већ тридесет година. Учествовала је у различитим домаћим и међународним школским пројектима као што су: представа „Хајдуци“, пројекат у склопу обуке Inclusive Education for school leaders, „Музеј прошлости за будућност“, „Шешир професора Косте Вујића“, Српско-руски фестивал основношколских позоришта и др. Искуство у раду са ученицима обогаћује континуираним стручним усавршавањем.

У почетку беше реч **-радионица за родитеље-**

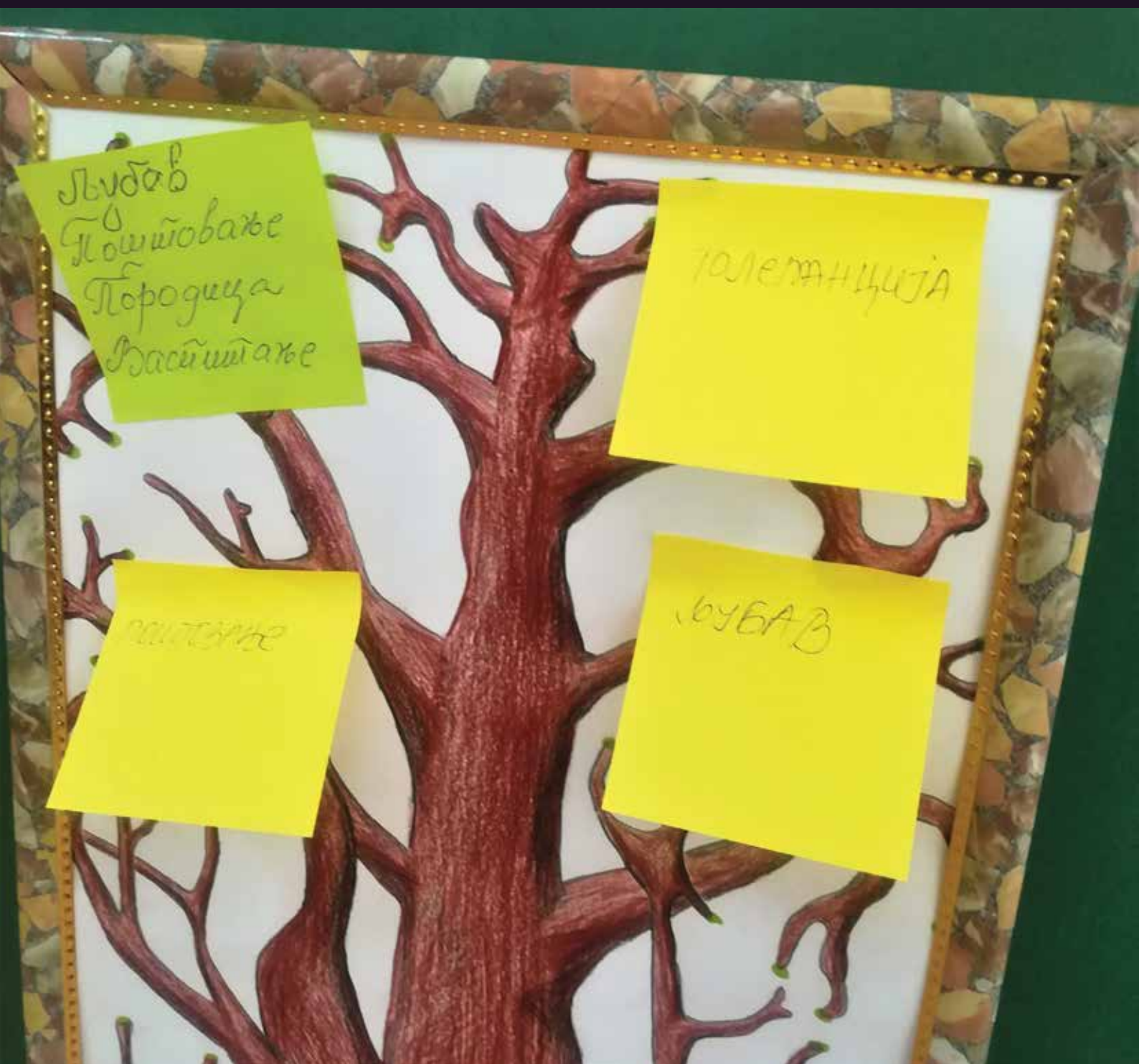
Радионица „У почетку беше реч“ намењена је родитељима ученика од 1. до 4. разреда. Основна идеја радионице је настала са циљем унапређивања знања о важности изговорених речи у свакодневној комуникацији са децом као и схватање важности улоге родитеља на психолошкој развој деце, усвајањем нових модела и образаца понашања. Реализована је са родитељима ученика трећег разреда у две различите школе. Радионицу је похађало четрдесет девет родитеља. Време трајања радионице је шездесет минута.

Очекивани ефекти радионице су били да родитељи схвате важност подршке у постизању успеха њихове деце. Кроз реализацију планираних активности родитељи су сагледавали досадашњи начин комуникације и уочавали утицај присутне емоције како на лична постигнућа тако и на постигнућа њихове деце. Било нам је важно да родитељи истражу своја осећања и оспособе се да препознају емоције њихове деце као и начине каналисања истих. Задатак радионице је био да родитељи уоче важност сваке изговорене речи на психолошко и физичко стање њихове деце.

Као аутори радионице уочили смо недовољну информисаност родитеља о последицама изговорених речи и њиховог утицаја на психолошки развој детета, као и о последицама до којих неадекватна комуникација доводи. Реализацијом активности које су за циљ имале буђење свести родитеља постигли смо задовољавајуће ефекте.

У уводном делу радионице родитељи су одгледали филм „Моћ речи”¹ који има веома јаку емотивну поруку о важности односа родитеља према детету као и утицаја речи на комплетан живот детета. Идеја активности је буђење емоције и стварање осећаја личне родитељске одговорности.

¹<https://www.youtube.com/watch?v=Of6Y2ilADiA&t=4s>

Активност 1.

Родитељи добијају задатак да на стикеру напишу тренутно присутну емоцију након одгледаног филма. Анализирају се одговори као и последице поступка мајке на даљи ток живота Едисона.

У главном делу радионице родитељи су радили у две групе.

Активност 2.

Задатак за прву групу је био да напишу последње две реченице које су упутили својој деци у стању љутње. Друга група је имала задатак да напише две реченице које су упутили својој деци у стању среће. Анализом одговора важно је подстицати родитеље на размену искуства и ставова. Кроз ову активност је значајно да родитељи преиспитају начин на који се обраћају деци у свакодневној комуникацији и оживе осећања која код деце таквим речима могу да изазову.

Активност 3.

Задатак за родитеље је да се сете једне реченице коју им је неко упутио, а да су се у том тренутку осетили лоше (Родитељима се постављају питања: Да ли вам је било лако да се сетите реченица? Да ли мислите да се људи односе лежерно према речима?).

Активност 4.

Родитељи на стикере пишу поруке из детињства које су обележиле даљи ток њиховог живота.

Иако у захтеву задатка није наведено да ли се пишу позитивне или негативне поруке, сви учесници су написали непожељне поруке. Као последицу тога су навели углавном лоше изборе партнера и занимања, што је довело до стварања осећаја несигурности и нарушене слике о себи. Циљ ове активности је био је да учесници, према тренутним емоцијама процене, које су им поруке у датом тренутку доминантне у подсвести. Важно је доћи до тога колико су те, наизглед безазлене поруке, утицале на њихове животе и колико је важно да воде рачуна које поруке шаљу својој деци.

Активност 6.

Реализатор чита текст Оца Тадеја о мајци која је изгубила дете.

Активност 7.

Циљ ове активности је схватање важности утицаја речи на човеково тело. Реализатор изводи вежбу са родитељем. Родитељ треба да зажмури и подигне једну руку (одручи). Први задатак је да замисли себе у тренутку када је био најнеуспешнији у животу док реализатор покушава да му спусти руку. Затим понављамо вежбу само са присутношћу емоције када је био најуспешнији у животу. Оно до чега долазимо је да у присутности емоције успеха руку учесника готово да не можемо спустити. Тиме се шаље јасна порука родитељима о могућности слабљења личности детета како емотивног, тако и физичког када га уместо храбрења затрпавамо исхитреним речима омаловажавања.

Активност 8.

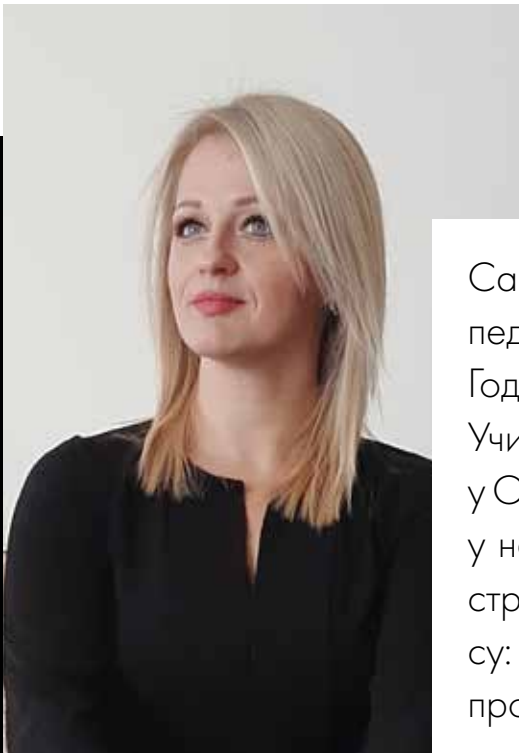
Завршна активност за родитеље „Израда дрвета лепих речи”. Учесници на стикере пишу што више лепих речи које ће у наредном периоду чешће говорити свом детету а волели би да су их чешће слушали у свом одрастању.

Предлози упућени родитељима су:

- Један дан обратите пажњу на сопствени говор и говор других људи;
- Сваког дана изговорите вашем детету лепе и подстицајне реченице и улепшајте му **ТРЕНУТНО ДАН, А ДУГОРОЧНО ЖИВОТ**;
- Речи не одузимају пуно времена, не коштају ништа, а ипак са њима можемо значајно унапредити живот нашег детета, наш властити живот и живот људи у нашем окружењу.

Аутори:

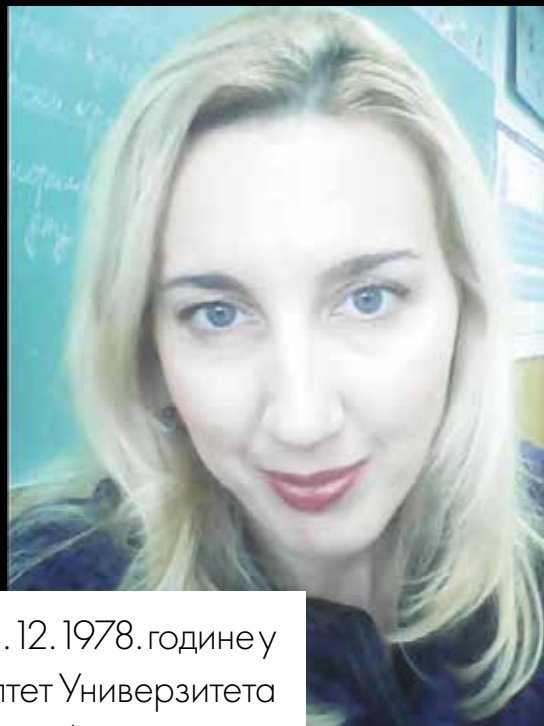
Санела Крстић, педагошки саветник
Љиља Иконић, учитељица
Маја Младеновић, професор биологије

Санела Крстић, дипломирани мастер учитељ, са звањем педагошког саветника. Рођена 26.12.1983. године у Ваљеву. Године 2008. завршила основне и мастер студије на Учитељском факултету Универзитета у Београду. Запослена у ОШ „Сава Керковић” у Љигу, са 12 година радног искуства у настави. Аутор и реализатор три акредитоване обуке од стране МПНТР-а, са преко 80 реализација. Називи обука су: „Учење у амбијенту је најпродуктивније на свету”, „Од пројектне наставе ка ученичком предузетништву” и „Уметност васпитања”. Ментор и реализатор програма од јавног интереса „Развој међупредметних компетенција” и аутор преко педесет стручних и истраживачких радова. Рецезент је пет уџбеника и приручника. Спољни сарадник ЗУОВ-а за припрему специфичних програма обуке наставника свих обавезних предмета у основним и средњим школама.

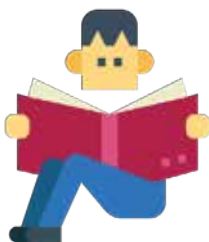
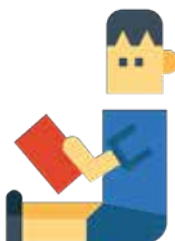
Љиљана Иконић, наставник разредне наставе. Рођена 29.4.1968. године у Шапцу. Педагошку академију завршила 1989. године у Шапцу. Запослена у ОШ „Сава Керковић“ у Љигу, са 30 година радног искуства. Ентузијаста и аутор великог броја радионица за родитеље. Сарадња на нивоу установе и локалне заједнице је изродила велики број пројеката који су награђивани на смотрема ставралаштва учитеља.

Маја Младеновић, професор биологије. Рођена 23. 12. 1978. године у Београду. 2003. године завршила Биолошки факултет Универзитета у Београду. Запослена у ОШ „Десанка Максимовић“ у Ваљеву. Ужива у раду са децом и труди се да прати њихова интересовања. Свакодневно усавршава своје компетенције учења и подучавања које су предуслов успех и задовољства.

Превенција вршњачког насиља кроз обраду лектире

„Дечаци Павлове улице“

У оквиру рада Тима за заштиту ученика од дискриминације, злостављања и занемаривања и поводом обележавања Међународног дана борбе против вршњачког насиља, сваке године реализујемо едукативне радионице за ученике шестог разреда. Циљ нам је да повежемо наставне садржаје са свакодневним животом ученика. Обрада лектире „Дечаци Павлове улице“ била нам је подстицај да кроз поступке књижевних ликова едукујемо ученике да препознају све врсте насиља, како да превентивно реагују кад се насиље деси и да постану свесни последица.

Радионица је осмишљена и реализује се у сарадњи са наставником српског језика и књижевности Владенком Ковачевић кроз два школска часа. Ученици добију одређене инструкције за рад кроз увођење и активну примену модела „разговор о књизи“, са циљем да слободно изнесу утиске о личном доживљају романа.

У групном раду ученици анализирају ликове из романа - њихове особине, изглед и поступке кроз препознавање различитих улога јунака у делу - *насилник*, *жртва* и *посматрач*. Резултате групног рада ученици представљају на различите начине - записују особине ликова на основу њихових поступака, илуструју и дају кратак драмски приказ.

Са циљем да се радња романа повеже са свакодневним ситуацијама и искуствима ученика, сугерисали смо им да се групишу према личном сензибилитету и улози у којој су се препознали - *насилник, жртва, активни или пасивни посматрач*. У оквиру група ученици су размењивали искуства и представљали реалне ситуације које су блиске дешавањима из романа. Како би што боље разумели своје емоције, као и емоције и реаговања својих вршњака, подстицали смо их да препознају сваку од наведених улога и њихов значај у решавању инцидентних ситуација, ка циљу стварања сигурног и безбедног окружења.

Ученици су кроз рад у радионици схватили колико је значајно да се насиље препозна и пријави у циљу решавања конфликтних ситуација. На основу евалуације смо сазнали да ученицима прија овакав вид рада, да им помаже у развијању комуникацијских вештина, стварању климе прихватања и међусобног уважавања и поштовању различитости.

**Горица Клисуре, психолог
ОШ „Веселин Маслеша”, Београд**

Горица Клисуре, психолог, саветник у Гешталт терапији, педагошки саветник, запослена је у ОШ „Веселин Маслеша” у Београду. Кроз свој тридесетогодишњи рад истакла се као аутор и релизатор бројних предавања и радионица, како за ученике тако и за њихове родитеље и колеге.

Похађала је велики број семинара, стручних скупова и трибина. Аутор је и реализатор одобреног програма сталног стручног усавршавања наставника, васпитача и стручних сарадника „Иновативнојачање компетенција наставника и стручних сарадника са циљем оснаживања предузетничких компетенција ученика” (2014/2015; 2015/2016).

Из угла педагога, психолога...

Ванредно (психичко) стање – како сачувати себе у пандемијским околностима

Пандемија је на глобалном нивоу довела до тога да се наша реалност промени. Корона као наша нова реалност захтева одређене мере заштите менталног и физичког здравља.

Ради се о томе да је пандемија ситуација кризе, а у ситуацијама кризе веома је важно да применимо све расположиве мере за заштиту физичког и менталног здравља. Криза је таква ситуација која превазилази наше капацитете да се са њом суочимо без потешкоћа, тј. захтева повећан напор који треба уложити у адаптацију на новонастале околности. Најинтензивнији утицај на функционисање осетио се у првих пола године од почетка пандемије, када су захтеви за прилагођавањем на новонастало стање и били највећи. Ипак, потреба за сталним прилагођавањем остаје и сада, јер се околности везане за пандемију стално мењају, што понекад доводи до исцрпљивања капацитета појединца да савлада потешкоће које ова ситуација проузрокује.

У односу на почетак епидемије и околности карантина, стање се променило, у смислу да смо се у мањој или већој мери прилагодили на околности. Усвојили смо нове навике, како на личном, тако и на професионалном плану. Масовна могућност вакцинације пружила је наду да се Ковид може савладати. На жалост, многи су подлегли болести.

Наше реакције на пандемију су последица измењеног система личног и професионалног функционисања. А као последица реакције на стрес изазван пандемијом јавља се потреба за прилагођавањем на новонасталу ситуацију што може довести до тога да један број људи има уобичајене мисли, осећања и реакције које се јављају у ситуацијама кризе: страх, нервозу, узнемиреност, напетост, осећај беспомоћности, плачљивост, напраситост, повећану потребу за спавањем, проблеме са спавањем, повећану или смањену потребу за храном, повећану или смањену потребу за социјалним контактом, наметнуте мисли о болести, смрти, немаштини, немогућности да се издрже новонастале околности...

Све наведено се може компликовати и телесним симптомима који прате ове мисли и осећања: убрзан срчани рад, појачано знојење, убрзано дисање, проблеми са варењем...

Постоје стратегије самопомоћи које се могу примењивати у ситуацији када осећамо да стрес превазилази наше капацитете да се са њим носимо. Важно је прихватити своје мисли и осећања, суочити се са њима, дозволити себи да осећамо страх, узнемиреност, стрепњу... у ситуацији над којом немамо контролу. Важно је и прихватити и чињеницу да постоје ствари и ситуације над којима немамо контролу. Ограничити количину информација, оријентисати се на поуздане изворе информација. Одржавати физичку дистанцу, али сачувати социјалне контакте. Увести структуру у свој дневни распоред без обзира на измењене околности функционисања. Комуницирати отворено о својим мислима и осећањима. Водити рачуна о телесном здрављу (исхрана, физичка активност). Водити рачуна о спавању. Применити индивидуалне антистрес моделе (активности које нас радују и у којима уживамо).

Међутим, ако тегобе трају дуго, ако почну да ремете свакодневно породично и професионално функционисање, када поприме квалитет ирационалног, када не можете да савладате емоције, кад се озбиљно поремети сан, ако се склањате од људи, плачете, нервозни сте и напети, ако постоје напади панике или стално присутна анксиозност, потражите помоћ квалификованог стручњака.

Потражите помоћ стручњака и ако емоционалне реакције измичу контроли, узнемиреност и напетост трају, страх превазилази интензитетом и трајањем околности, појављују се симптоми анксиозности, постоји пад расположења, дуготрајне измене у квалитету спавања и обрасцима храњења. Ако се појави осећај беспомоћности и/или безнадежности, агресивне (и/или аутоагресивне) тенденције, црне мисли, повећана употреба алкохола, седатива, дувана...Ако дође до поремећаја у социјалним релацијама на породичном и/или професионалном нивоу.

**Др Олга Хаџић, специјалиста хигијене и специјалиста
психијатрије
Домови здравља MediGroup**

Др Олга Хаџић ради као специјалиста психијатрије и хигијене у примарној здравственој заштити. Ауторка је и реализаторка више едукативних програма за континуирану едукацију просветних и здравствених радника. Ауторка је две књиге које се баве менталним и физичким здрављем, као текстовима о здравим стиливима живота у домаћим штампаним и електронским медијима.

Из угла педагога, психолога...

Дисхармоничан развој код деце

Са поласком у школу постају видљива различита одступања у расту и развоју деце. Наиме, развој деце се одвија паралелно у различитим областима: сазнајни развој, емоционални развој, моторички развој, развој говора... Уобичајно је да развој у тим областима не тече истом брзином и то је нормално. Међутим, дешава се да једна од области развоја значајније и више касни у односу на друге. Једноставно речено, неке структуре буду успорене у развоју у односу на оне структуре складног или напредног развоја. Тада говоримо о дисхармоничном развоју.

Учитељи и наставници у пракси могу да уоче да неко дете брже учи математику, неко читање, музику, спорт, али поласком у први разред, када дете има седам година, очекујемо да сва деца буду спремна једнако за математику, читање, писање... Углавном не може да буде тако!

Дисхармоничан развој се односи на различите области развоја и сходно томе узрокује различите клиничке слике које се групишу као: развојне диспраксије, развојне дисгнозије и поремећаји психомоторике.

Истраживања показују да деце са дисхармоничним развојем има око 10%. Дисхармонични развој није медицинска дијагноза већ овај термин може да се користи у педагошком раду како би се њиме описало која је врста подршке потребна деци која и поред нормалне, а често и изнадпросечне, интелигенције мало теже уче да читају и пишу, да рачунају, да координишу покрете итд. То су деца која имају: дислексију, дисграфију, дискалкулију, диспраксију, хиперактивност, тикове ...

Дете које због дислексије, дисграфије или дискалкулије има слаб успех у школи не може да напредује и поред вишесатног учења и увежбавања наставног градива. Овој деци је неопходно обезбедити дефектолошку процену и третман као вид додатне подршке у образовању. Проблем у писању који је последица дисграфије се не може решити вежбањем вештине писања, као што се ни проблем у читању који је последица дислексије не може решити тако што ће дете вежбати читање. Различити симптоми дисхармоничног развоја захтевају врло специфичну подршку, а метод који ми најуспешније спроводимо је реедукација психомоторике. У свему томе је најважнија подршка у школи и разумевање проблема који дете има.

На жалост, у нашој свакодневној пракси од деце и родитеља чујемо да у школама углавном не постоји подршка и да се о проблему дисхармоничног развија мало зна. С друге стране, у породици такође постоји неразумевање. Дисхармоничан развој се често уопште не открије, па деца са дислексијом или дискалкулијом могу да остану препозната током читавог школовања. Дете због неуспеха и због лоше оцене добија разне критике: да је лењо, безобразно, да ништа не учи, да се превише игра, да не пази на часу, да срамоти родитеље... Онда следе и разне санкције. Дешава се и да се дете које има дисхармоничан развој погрешно дијагностикује као дете са интелектуалним сметњама, па се за њега чак израђује и индивидуални образовни план са измењеним исходима (ИОП2). То су наша искуства из праксе.

Код слабог успеха у школи нема места љутњи, грубим речима, понижавању детета. Ни од стране наставника, ни од стране родитеља. Слаб успех у учењу треба да буде заједничка брига родитеља, детета и школе. Детету је потребно обезбедити стручну подршку и то већ од првог разреда основне школе. Чак и у предшколском узрасту можемо приметити да ће дете у школи имати одређене тешкоће. Ако се на време пружи стручна подршка дефектолога и логопеда проблема неће бити или ће бити далеко мањи.

Дисхармонични развој деце је на нашим просторима први описао дечји психијатар проф. др Светомир Бојанин који је са сарадницима логопедом др Виолетом Несторов и дефектологом др Несторов Стеваном већ дужи низ година активан у области едукације васпитача и наставника у овој области. Акредитоване семинаре о дисхармоничном развоју код деце спроводи организација Помоћ породици. На основу модела проф. Бојанина развили смо и програм подршке деци у учењу и развоју психомоторике који се спроводи у Центру за логопедију и рану интервенцију др Несторов.

др Стеван Несторов, дефектолог, педагошки саветник
Центар за логопедију и рану интервенцију др Несторов

Основна школа „Сава Керковић“, Љиг

„У долини река Љиг и Качер, испод питомог Рајца, у историјској котлини куда су у битке кретали и из битака се поносно враћали храбри српски ратници налази се моје мало место Љиг и моја школа“. Овако један ученик представља своје место које данас има око 3500 становника и једну основну школу.

Основна школа „Сава Керковић“ у Љигу званично је основана решењем Народног одбора Среза Лазаревац 12. новембра 1955. године, а почела је са радом септембра 1955. Настала је спајањем основне четворазредне школе у Љигу и нижег течаја непотпуне гимназије у Љигу. Први назив је био ОСМОГОДИШЊА ШКОЛА – САВА КЕРКОВИЋ Љиг. Школа носи име по учитељу Сави Керковићу (1909-1943), рођеном у Мокрој Гори, а који је од 1931. године службовао у Бабајићу, селу које је касније делимично припојено Љигу, одакле 1941. године одлази у рат. 1943. погинуо је на Гламочком пољу са Ивом Лолом Рибарем и касније проглашен за народног хероја.

Али, традиција школства на територији општине Љиг много је старија од званичног оснивања школе 1955. године. Настојање да се народ научи писмености и стекне друга корисна знања има своје корене у деловању два манастира у Моравцима код игумана Хаџи Ђере и Боговађи код игумана Хаџи Рувима.

О првој приватној школи сазнајемо из мемоара Алимпија Васиљевића „Моје успомене“. Алимпије Васиљевић је био истакнута личност српске историје друге половине 19. века. Рођен у селу Велишевац, био је професор и ректор Велике школе, три пута министар просвете и црквених послова, два пута посланик (амбасадор) Краљевине Србије у Петрограду (Русија).

Специфичност ове школе су њена издвојена одељења, 13 сеоских школа, до пре неколико година 15, у којима се реализује настава до четвртог разреда. Традиција школства у појединим данашњим издвојеним одељењима дужа је него у самом насељу Љиг. Поред гукошко – љишке школе, из 19. века су и школе у селима Цветановац, Моравци и Славковица. Нажалост и ове школе плаћају данак белој куги, па је у школској 2021/22. години у 13 издвојених одељења 102 ученика, 9 неподељених одељења и 4 комбинације. Укупан број ученика у овој школској години је 512, што је готово дупло мање од броја који је школа имала почетком 21. века.

Смањење броја ученика и гашење појединих издвојених одељења, још 2008. године школа је видела као могућност остваривања нових наставних садржаја и кренула ка амбијенталној настави кроз Камп ВРЕДНИХ РУКУ и пројекат Образовног туризма, који је подржао УНИЦЕФ. Средствима добијеним од УНИЦЕФ-а сеоска школа у Палезници је опремљена и располаже смештајним капацитетима за групу од око 30 ученика. У овом тренутку школа то повремено користи да би пружила додатну подршку у раду својим ученицима из маргинализованих група и да би кроз вршњачку едукацију, развијала код својих ученика вредности људског достојанства и људских права, културне разноликости, као и вештине емпатије, сарадње и решавања конфликта.

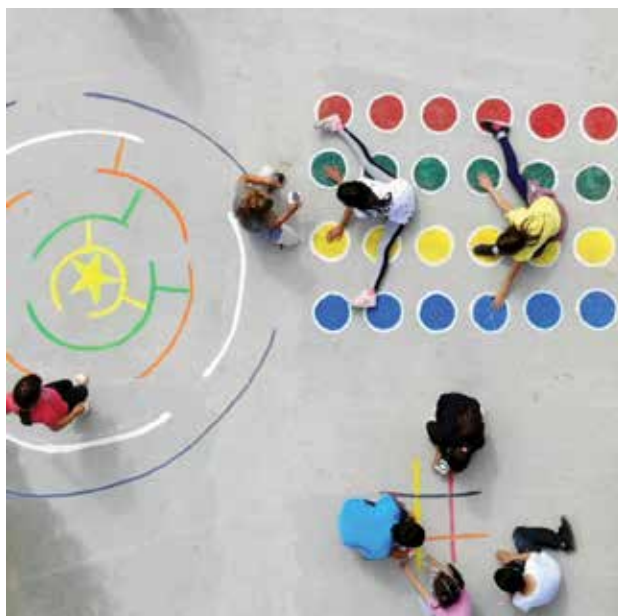
Издвојено одељење у Кадиној Луци, прво је у Србији које је обухваћено Пројектом Фондације Новак Ђоковић „Школице живота“. Године 2013. срећен је комплетан ентеријер школе и опремљена је најсавременијим дидактичким средствима. Оно што је посебно вредно помена је чињеница да је то био подстицај да мештани и локална заједница наставе да улажу у ову школу, претворивши школско двориште у бајколики простор и подстицајну учионицу на отвореном. Деци у Кадиној Луци је овом дивном акцијом омогућено да имају пријатан амбијент за рад и дружење, а такође и свој паркић у који ће долазити и деца из Љига и околних села. Ова акција ће се наставити, а можда подстаћи и остале на нешто слично. Браво за идеју и иницијативу свих родитеља који су учествовали у акцији, браво за учитељице Ивану Ивковић Николић и Маријану Обрадовић, васпитачицу Данијелу Пејчић и теткицу Марију Мишковић.

Школа у Љигу је била међу првим школама у Србији у којој је заживео програм „Школа без насиља“. Представе форум-театра су гостовале и на БИТЕФ-полифонији, под руководством Данијеле Николић Ђорђевић, наставнице српског језика, а школа је посебно постала препознатљива по сјајној драматизацији текста „Људити човек“, објављеног у оквиру пројекта „Борба против сексуалног и родно заснованог насиља“, који је доживео бројна извођења широм Србије. Глумачка екипа је обухватила ученике од првог разреда основне школе до матураната гимназије, а на самој представи коју је режирала Маријана Неговановић Обрадовић, наставница српског језика, радио је читав тим: Ана Гошњић и Маријана Обрадовић, учитељице, Ивана Кнежевић, наставница музичке културе, Ђорђије Каљевић, ликовне културе, родитељи ученика...Извођење представе у Љигу, Шапцу, Ваљеву, Књажевцу, Пожези, Лазаревцу, Аранђеловцу итд. пратиле су и трибине које су се бавиле родно заснованим насиљем и дебатом коју је подстакла сама представа.

<https://youtu.be/q3tCPq4C7PQ>

Драмска група Продуженог боравка учествовала је са својом учитељицом Аном Гошњић на фестивалу дечјих представа у оквиру међународне конференције у Београду „Културна улога школе и образовна улога културе - Драма у образовању” међу 6 одабраних из целе Србије као пример добре праксе.

Наставница биологије Виолета Кешељ идејни је творац и координатор изузетних тематских дана посвећених здрављу, здравој исхрани, совама, очувању планете Земље. Сјајно осмишљени, вешто вођени ти дани остају у сећању као догађаји који обједињују све сегменте савремене наставе која има посебан акценат на функционалним циљевима...

У једној малој средини какав је Љиг, школа даје печат свим дешавањима од културних до спортских и активно учествује у њима. Ни једна хуманитарна акција у Љигу није без активног учешћа ученика ове школе. Најчешће на хуманитарним базарима својом креативношћу боје сиве дане нечијег детињства.

Свакога 22. маја на Дан преноса моштију Св. Николе, у родном селу академика и књижевника Милована Данојлића, Ивановцима, где је он подигао цркву, задужбину, обележава се црквена слава, али се дешава и празник речи; сусрет са неким савременим српским песником, кога ученици сеоске школе, али и матичне школе из Љига дочекају пригодним програмом. На обострано задовољство се тада качерска долина и брдо Камаљ претварају у парнасовски врт. Угостили смо до сада Мошу Одаловића, Љубивоја Ршумовића, Тиодора Росића, Матију Бећковића, Милисаву Тешића, Мирослава Максимовића, Љиљу Браловић и многе друге...

Иако је пандемија успорила живот, а многе активности потпуно зауставила, школа и њени ученици црпе снагу и енергију управо из природе која их окружује. Готово две деценије постоји сарадња са Планинарским клубом „Победа“ из Београда и ПК „Балкан“, такође из Београда. Ученици и наставници школе су учесници бројних акција ових клубова, како на оближњем Рајцу, Сретењски поход од Љига до Рајца и Поход у част Колубарске битке који се организује друге недеље у новембру. Ту су и акције чишћења Рајца, везане за Дан чистих планина. Неки од чланова овог колектива су испели врхове Балкана, Триглав, а ученици школе традиционално већ дуже од деценије учествују на акцији Планинарског савеза Србије „Пешачењем до здравља“ на Авали. Ове године су чак добили и пехар као најбројнија група.

Лџиг је градић одбојке. ОК „Спартак“ бележио је прволигашке успоне и падове, али школски тимови су увек били расадници талената и бележили сјајне резултате на такмичењима школа на републичком нивоу. Како мушка, тако и женска екипа. Резултат тога су наши репрезентативци, Марко Ивовић, који гради блиставу каријеру широм Европе и представља значајан стуб репрезентације Србије, али и млада Ања Кујунџић која је члан кадетске репрезентације Србије, која је постигла запажене резултате на протеклом Светском првенству у Мексику.

Од краја деведесетих година школа слави уједно Дан школе и школску славу Светог Саву. Некада је то био 27. новембар, дан погибије Саве Керковића, па је прослава била у склопу Дана Републике. Тако већ традиционално обједињујемо славља, памтимо пријатеље и широм отварамо врата креативности и машти чије је стециште питома долина Љига.

<https://ossavakerkovic.edu.rs/>

Маријана Неговановић Обрадовић, професор српског језика
Ана Гошњић, професор разредне наставе

О ауторкама...

Маријана Неговановић Обрадовић

Наставник сам српског језика и књижевности са радним искуством од 29 година у просвети, као гимназијски професор, наставник у основној школи, али и на руководећим пословима (помоћник директора и директор школе). Своју улогу у школи видим, како на развијању сопствених вештина и умећа, тако и на развијању истих код својих ученика и колега, а све у циљу очувања свог језика и развијању љубави према њему, нашим обичајима и традицији, као кључном у очувању националног идентитета, али и изградњи космополитизма. Зато путујем, планинарим и учим...

Мајка сам двоје одраслих људи.

Ана Гошњић

Рођена сам једног априла 1980. године у Чачку, а детињство провела удишући звуке трубе из драгачевског ваздуха у Гучи. Уз мајку учитељицу и безброј дана проведених у њеној учионици, избор занимања никад нисам доводила у питање.

Завршила Гимназију у Чачку, а затим и Учитељски факултет у Ужицу где сам дипломирала 2003. године. Исте године у септембру, у родном Драгачеву, селу Доња Краварица, започела свој професионални живот. На Велику Госпојину 2004. године једно значајно „да“ ме довело у Љиг где сам започела ново поглавље свог живота. Почела сам да радим у ОШ „Сава Керковић“ где сам и данас. Комуникативна сам, одговорна и предузимљива, спремна на сарадњу и тимски рад.

Радо преиспитујем свој рад и трудим се да унапређујем своје вештине и компетенције.

Мајка сам четири ћерке.

ОШ „Драгољуб Божовић Жућа”, Борач код Кнића Два века школе у Борчу

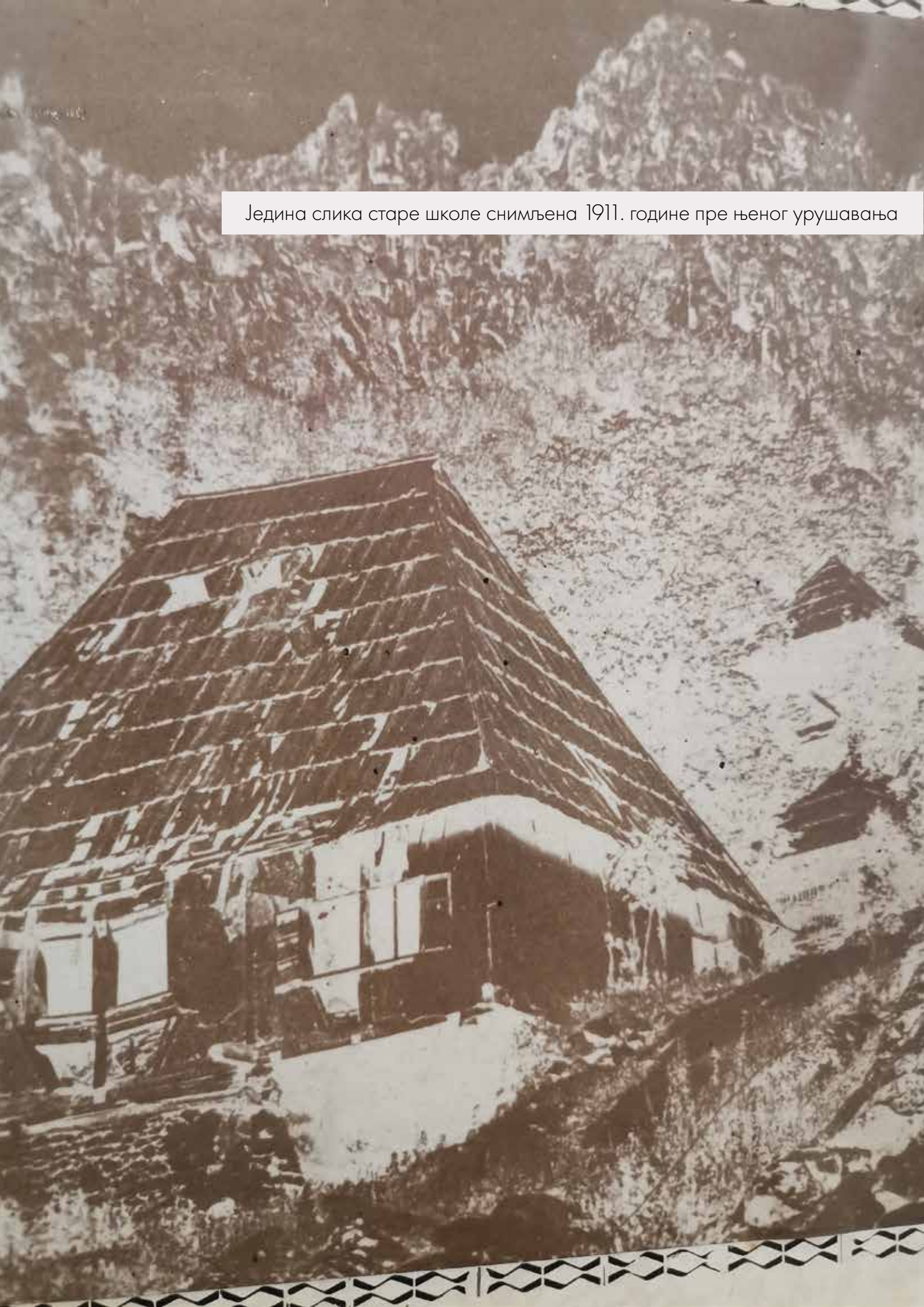

Одмах по дизању Милошевог устанка, почињу да се отварају прве школе у Србији. Године 1818. у централном делу Србије, са радом почињу две школе, у Борчу и Честину.

Прва борачка школа била је смештена са леве стране прилаза цркви, у борачкој порти (њени темељи су и данас видљиви), али се одмах по отпочињању са радом запалила и изгорела. Борчани подижу другу школу, такође у порти борачке цркве, која са радом почиње 1821. године, па се то и узима као почетак рада школе. Забележено је да је међу првим ђацима био и Сретен Жујовић из оближњег села Поточани (које данас не постоји), а који ће касније бити секретар код кнеза Милоша. Школа је успешно радила током 19. века и била једина образовна установа у овом делу Груже.

Због дотрајалости и оронулости зграде школска ревизија 1880. године затвара школу и забрањује њен даљи рад, јер је била небезбедна за ученике. Последњи учитељ у старој школи те 1880. године био је Теодор Марић (чукундеда аутора текста и садашњег учитеља школе у Борчу).

Једина слика старе школе снимљена 1911. године пре њеног урушавања

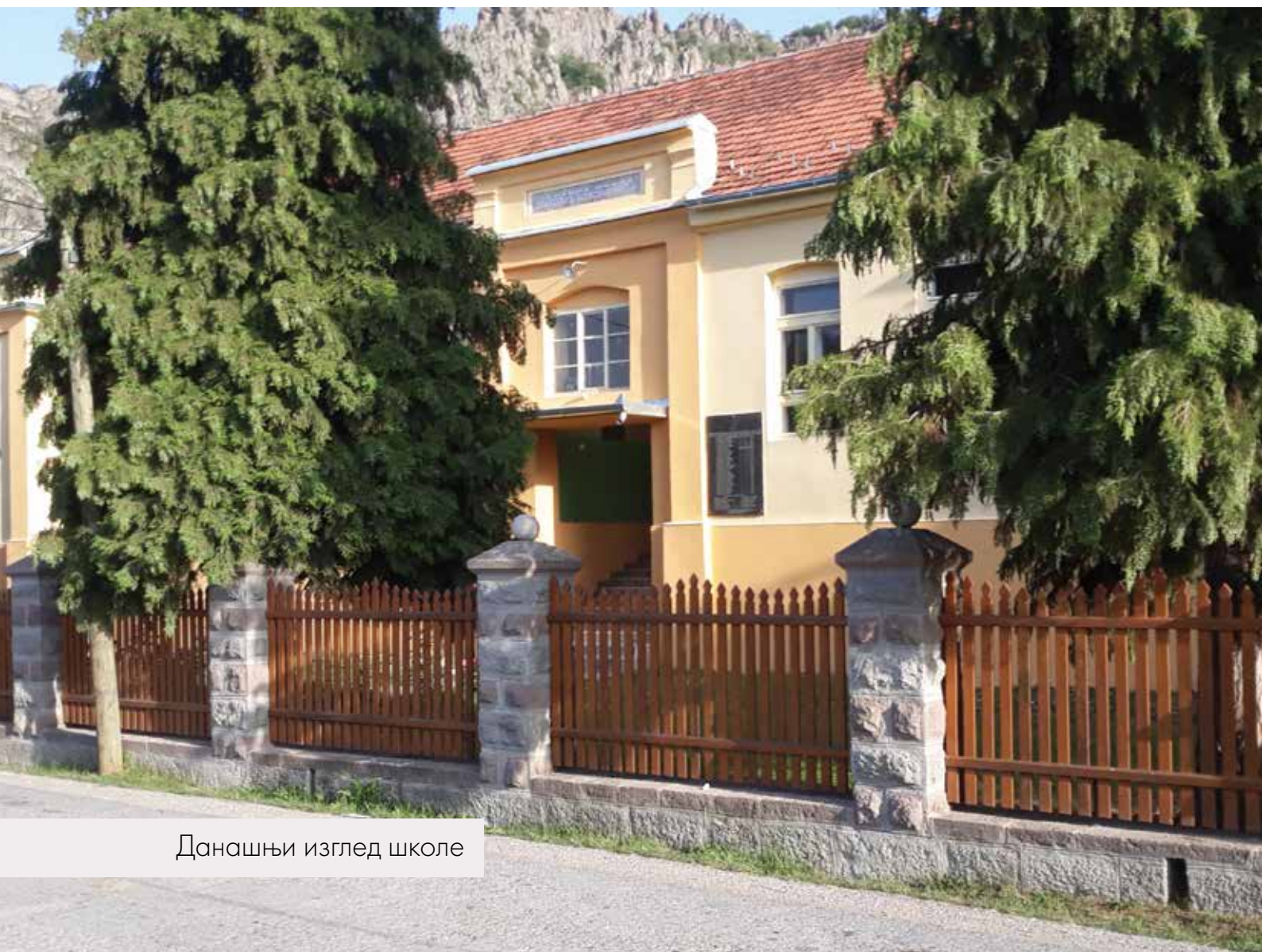
После затварања старе школе крећу расправе и припреме за подизање нове. Околна села Бечевица, Топоница, Кусовац, Радмиловићи, Претоке и Бумбарево Брдо желе да се укључе у изградњу. Долази до проблема у одређивању локације за подизање нове школе. Остала села желела су да се школа подигне на тромеђи Борча, Радмиловића и Претока на месту званом Глибавац, док се Борчани нису слагали са тим. Пошто су расправе трајале три године, јер Борчани никако нису пристајали да се школа измести из Борча, представници осталих села жалили су се Министарству просвете. Сазнавши за долазак школске ревизије, тадашњи председник Општине борачке Милутин Божовић окупља мештане Борча и на плацу који поклања Сретен Мишковић, за ноћ копају темеље нове школе. Школска ревизија стигавши, констатује да су радови на школи већ отпочели и прихвата да се гради на месту где је започето. Мештани поменутих села на крају прихватају ту одлуку и укључују се у њену изградњу.

Радове је изводио инжењер Милан Чопица из Горњег Милановца са својих 40 радника. О каквом грандиозном подухвату за оно време се ради говоре неколико података:

- Изградња је финансирана продајом сеоских утрина поменутих седам села. Њена изградња коштала је 40.000 тадашњих динара, а продаја Борачког крша површине 56 хектара, који је тада био сеоска утрина, извршена је за 2.000 динара.
- Отплаћивање школе трајало је све до 1911. године.

Нова школа почиње са радом у септембру 1885. године. Била је то велелепна грађевина са четири учионице и два стана. Приликом отварања организована је велика прослава уз учешће грађана свих седам села који су је изградили. На свечаност је дошао и Живко Карабиберић, као и народни посланик за Гужу Тодор Туцаковић из Честина. На прослави је говорио и први учитељ нове школе Владимир Карић.

Школа непрекидно ради од 1885. године. Највећи број ђака имала је 1912. године. Похађало ју је 420 ученика. У том периоду имала је и интернат где су боравила деца из удаљенијих села.

Данашњи изглед школе

Улаз у школу

У свом непрекидном трајању, до данас, била је центар збивања у селу. Поменимо неке од занимљивости из њеног постојања које се протегло кроз три века. За време окупације током Првог светског рата 1916. године у њој је био смештен аустроугарски штаб. Том приликом окупаторски војници грејали су се тако што су пећи ложили књигама из веома богате школске библиотеке. Приликом напуштања хтели су да је запале, али је то спречио аустроугарски официр који је потицао из места у Аустрији у коме је била идентична школа као што је ова (иначе пројекат за школу урадио је аустроугарски архитекта по чијем пројекту је урађена школа у месту овог официра). Крајем новембра 1941. у школи је кратко била смештена партизанска болница и радионица за оправку оружја.

После Другог светског рата, поред основне делатности, школа је радила и на описмењавању неписмених грађана и била носилац културно-забавног живота села, а учитељи су били носиоци свих тих активности.

Учитељи који су радили у новој школи од 1885. године: Владимир Карић из Гунцата, Воја Милорадовић из Кнића, Јоксим Васовић-Колаковић из Борча, Исидор и Наталија Стаменковић, Адам Аћимовић из Груже, Драгослав Милићевић, Радован Мићић- Татић из Борча, Милан и Милка Ђекић из Бара, Остоја Марковић из Борча, Тодор Ненадић- Лоћенац, Исак и Мара Димовић од Битоља, Рајка Димић, Вера Јаковљевић, Олга Гавриловић, Зора Шарановић, Луцијана од Суботице, Момир Јовановић из Бечевице, Душан и Мара Михајловић из Београда, Љубинко Божовић из Борча, Вера Стевановић, Ђока Анокић од Алексинца, Радисав и Сава Раденовић из Гунцата, Радиша и Даринка Милорадовић из Кнића, Момир Батавељић из Грбица, Милољуб Игњатовић из Забојнице, Радмила Гајовић из Топонице, Милијана Јанковић из Топонице, Милена Благојевић из Топонице, Јасмина Марић, Снежана Ђорђевић из Претока, Јасмина Попадић из Драгобраће, Драгана Тешић из Топонице, Данијела Николић из Бечевице, Душица Зубер из Влакче, Јасна Тодоровић из Вучковице и Горан Марић из Борча (који и данас ради у школи, почев од 1993. године).

Школа је после рата понела име народног хероја Драгољуба Божовића Жуће (мештанина села који је погинуо 1943. године у 21. години живота). Од 2002. године, на таласима промена које су захватиле друштво, школа мења своје препознатљиво име и добија име Свети Сава.

Школа и данас плени лепотом и постојаношћу. Иако много пута обнављана, сачувала је свој првобитни изглед. Криси је лепа камена ограда из 1938. и старе липе посађене када је подигнута. Једини проблем, а уједно и проблем свих сеоских школа у Србији, јесте гашење и нестајање српског народа на селу, што се одражава на број њених ђака, којих ове школске године има девет.

Стандардни књижевни језик је језик којим се говори и пише у школи, у администрацији, у средствима масовне комуникације. У односу на тај општи и строго нормиран језик, у различитим крајевима постоје увек мање или веће неправилности у говору. Тако и у гужанском крају. Уз тог разлога, назив села Борач писаћемо онако како га мештани и цео гужански крај употребљавају од настанка, иако није по стандардима књижевног језика.

Горан Марић,
учитељ из Борча

Архимандрит Михаило Биковић, игуман манастира Јовања

Манастир Јовања припада Епархији ваљевској Српске православне цркве. Налази се на 7 км од Ваљева, у атару села Јовања. Нема поузданих извора када је подигнут манастир. Манастир Јовања слави своју славу 7. јула, рођење Светог Јована претече – Ивањдан. То је лепа прилика да се посети манастир. Тог дана водили смо јако инспиративан и поучан разговор са игуманом Михаилом.

Шта за Вас значи овај дан, Јовањдан у манастиру Јовања? _____

Данашњи дан је у склопу црквеног календара један од важних дана. Данас је владика Исихије лепо говорио и бацио једно ново светло на Јеванђеље, објаснио је шта је рођење Светог Јована Крститеља. Када читате Јеванђеље, видите да постоји још неки угао. Оно има одређени број страница, али његова дубина је бесконачна. Говорићемо о суштини данашњег празника. Зачеће Светог Јована Крститеља се дешава шест месеци пре зачећа Господа Исуса Христа,

рођење Светог Јована Крститеља се дешава шест месеци пре рођења Господа. Он га крштава. Страдање Светог Јована се дешава пре страдања Господа Исуса Христа. Он свуда иде испред Господа, зато се зове претеча, онај који претходи Господу. Претеча му је како на Земљи, тако и у Хаду. И праведници су силазили у Хад и чекали избављење, односно спасење, оно што је Господ обећао да ће послати. Свети Јован иде пред њим и најављује његов долазак.

У пустињи и све време је говорио: „Покајте се“. Покајање је јако моћна ствар, а овај свет се труди да то заборави. Човек до тренутка покајања може да буде један, а онда постаје други. Господ прима покајање и Рај је пун покајника, грешника, а не праведника. Међу првима који је ушао у Рај је разбојник са десне стране Крста, вођа банде, који је свашта радио. Покајала се и Марија Магдалена па је на Голготи била раме уз раме са Мајком Божјом. Погледајте шта покајање прави од грешника. Од највећег грешника прави светитеља!

Шта за Вас представља овај манастир Јовања?

То је вишеслојно. Хајде да се прво дотакнемо једног чуда, које је потврђено. Овде су Турци уништили све писане податке, тако да су се информације о манастиру преносиле са колена на колена, у виду предања. Постојала су три манастира, која су у XIII веку градила три брата Немањића. Први је градио Јовању, други Пустину, а трећи Грачаницу, која је потопљена. По предању се каже да су они на истој линији, а размак између сваког је по 15 км и више. Када су после Првог светског рата нашли Пустину и Грачаницу, нису могли да нађу Јовању. Неко је од мештана рекао: „Слободно повуците линију и наћи ћете Јовању“. И успели су. Поставља се питање како су Немањићи у XIII веку позиционирали те манастире без сателита, без GPS-а баш на истој линији. Значи да је постојала нека технологија коју смо ми заборавили. Уместо на сателит, прикачили су се на самог Бога.

Када говоримо о школству, отац Тадеј је имао само четири разреда школе, али код њега су долазили доктори наука из различитих области по одговоре, али не из живота, већ баш из струке. Долазили су до проблема и нису могли даље у струци да иду. Сви су добили одговоре. Један је питао: „Оче, како Ви то знате?“. Одговорио је: „Ја само кажем оно што ми се каже“. Ово је везано за школство и једну диманзију која се изоставља, а то је вертикала. Кад ви поставите питање, тог тренутка стиже одговор. Знате ли која је брзина већа од брзине светлости? То је брзина мисли. Добијање информација од господара се обавља том брзином, брзином мисли, значи моментално. Отац Тадеј није имао прихватну меморију компјутера у којој би чувао много знања. Постојала је тежња мудраца што пре приближити се Богу, а Господ им је давао различите дарове да имају и да могу да их носе на његову славу и корист њима.

Како изгледа веронаука у нашим школама? Да ли сте имали прилику да упознате тај наставни програм?

Не, на нивоу Епархије постоји сектор који је задужен за веронауку. Слушајући те приче видим да се промашује циљ. Морамо да знамо како да сачувамо своју децу. То је можда и реторичко питање. Морамо знати на ком фронту и како да се супротставимо оном ко напада. Не можете да имате један час веронауке недељно. Чак и да је вероучитељ талентован и даровит, он има само 45 минута. Дете има друга интересовања и већ први дан највероватније ишчили 80% онога што је чуло или прихватило, а где је осталих 6 дана у недељи. Од кад се увела веронаука, сматрам да је усамљена. Ако говоримо војничком терминологијом, то је усамљени фронт, незаштићен по боковима. Постоје још два фронта која би требало да отворимо. Један су медији. Кроз медије морамо бити агресивни, али не да досађујемо, већ да стварамо такав продор да он буде неодољив. Мора да се направи читава машинерија креативних људи, да се прави програм који ће привући пажњу људи, а не да буде досадно. Главни проблем комплетног школства је то што је досадно. Други фронт је да вратимо институцију мисионарења, која је била до Другог светског рата, и дала велике резултате, не само код нас већ и у Румунији. Они су између два рата школовали женско монаштво и слали их у најзабаченија села да причају само са мајкама и обучавају их Јеванђељу, а онда би мајка преносила знање на остале чланове породице. Краљ је давао бесплатну возну карту мисионарима да иду по читавој Југославији и приповедају Јеванђеље. Мисионари су чак добијали диплому од епископа да могу да иду по кућама и беседе. То нам фали, фали нам „од куће до куће“.

Главни проблем школства је досада и што се најмање пита дете. Ауторитети који седе не знам где и праве програм, а изгубили су везу са дететом из првог основне и не осећају га. Администрација притиска и онда иде све тежи и тежи програм, набилдованији програм, не питајући се да ли то биће детета може да поднесе.

Посматрајмо предшколско дете. Ја сам то могао да посматрам зато што је Милош, мој брат, 16 година млађи од мене. Његова знатижеља је била незајажљива. Жеља за сазнањем је била незајажљива. Колко год да му ви дате одговор он има још једно ЗАШТО. И свако то ЗАШТО је логично. Није он то радио зато што се иживљавао. Када му ја одговорим увек је било једно ЗАШТО више на које ја НИСАМ ИМАО ОДГОВОР. То је огромна глад за сазнањем. Други принцип је кад дете нешто сазна, највећа награда је да му родитељи поклоне пажњу, да га саслушају, да им оно покаже шта је сазнало. То је највећа радост детета. Ова два принципа у школи се крше. Глад за сазнањем се гуши непотребним билдовањем програма и оптерећује дете. Маса тог знања је апстрактна и дете не зна због чега то мора да научи. Покушавају родитељи да му објасне: па зато што мораш да завршиш основну школу. А ЗАШТО? Па да би уписао средњу. А ЗАШТО? Па да можеш да упишеш факултет. А ЗАШТО? Е онда си, сине, све завршио. И испада да није тако! Све је то апстрактно и детету досадно. Дете ствара све већи отпор.

Учитељи треба да буду они који су рођени за то. Нажалост, неки залутају и посао обављају занатлијски и рутински. Наравно да је онда досадно. Генерације су све интелигентније и интелигентније. Деци је све то досадно, а пошто им је досадно, постају немирна. Онда једна од казни бива извођење на таблу и испитивање. Оно што би требало да буде највећа награда за дете, буде највећа казна. Онда имамо страх од показивања знања. Имамо децу у основној школи којима се зноје дланови, у средњој добијају чиреве, а на факултету падају у несвест пред испит. Тако видимо да се оба она принципа из предшколског узраста окрену за 180 степени. А замислите школу са 10 ученика у разреду. То значи да би било више посла за сваког учитеља и наставника. Он би могао да се посвети сваком детету индивидуално, од првог разреда, да сваком детету опипа пулс и види шта га интересује и да му само то потхрањује. Ништа друго, већ да му убацује сува дрва у већ разгорелу ватру, да је још више разгори. То ће дете ширити своје жеље за сазнањем и на крају осмог разреда ће испунити више него што, заправо треба. То ће за њега бити радост. Када би наставници наложили, сада децо, немојте случајно да учите код куће, јер све обавезе завршавате у школи, дете би било растерећено, значи радосно. Онда су и родитељи растерећени и радосни. Сутра, кад сване нови дан, дете ће једва чекати да иде у школу. И у школи ће сви бити задовољни и без страха.

Ваше мишљење се уклапа са многим мишљењима да школа и деца треба да буду растерећена.

Да растерећена, али не и испуштена! Деца не смеју да кажу све што мисле јер ту лежи клопка. То може да буде анархија. Та деца морају да буду васпитана, али то креће од куће. Не може дете да малтретира наставника, али га оно неће ни малтретирати, ако га од првог разреда заволи. Заволеће га јер је наставник неко ко зна више од детета у оној области која њега интересује. Наставник ће бити његов узор.

Колико личност вероучитеља доприноси приближавању вере деци? Како младима приближити веру?

Личност вероучитеља не може да буде кључна. То је онај одабир ко може да буде вероучитељ, а ко не. Код нас ко заврши Теолошки факултет кандидат је за свештеника, али док чека да постане свештеник добија да пар година буде вероучитељ. То није његово опредељење. Било би добро да се на самом Теолошком факултету направе два смера. Ко је за вероучитеља од душе и волео би деци да предаје веронауку, он да иде за вероучитеља доживотно. Ко жели да буде свештеник, да упише смер за свештеника. Онда не би било отаљавања. Између учитеља и ученика треба развити однос љубави срца, јер је то медијум преко кога иде пренос знања.

Присетите се најнепријатнијег искуства из школе

Најнепријатније искуство, знате, није једно! Онај тренутак, мучнина и бол у стомаку кад учитељ или професор каже: „Испитивање“ и страх хоћу ли бити прозван.

А најпријатније?

Заљубљивање. Заљубљивање, да. Сећам се и своје наставнице хемије у седмом разреду. Ја сам прешао из Сарајева у Београд, у шестом разреду. Критеријуми испитивања у Сарајеву и Београду нису били исти. Ја сам се јавио чак да одговарам хемију. Мислио сам да сам одговорио све и у Сарајеву бих добио најмање 4. Она мени каже 2 на 3. Ја сам се шокирао! То је било у почетку. Међутим, она је била јако строга и много је тражила, али је много и давала. Била је заљубљеник у свој предмет. Ја сам у осмом разреду имао 5 из хемије! Она нам је толико давала да сам одлично научио хемију, да целу средњу школу, Девета београдска гимназија – природно математички смер, ништа нисам научио у средњој школи.

У средњој школи, професор географије, који је био већ пред пензијом, био је заљубљеник у свој предмет. Сећам се једне вежбе где нам је дао да радимо картографију. Радиле смо по четворо. Требало је приказати реку. Ја сам дошао на идеју да би требало, тамо где је дубље, обојити тамније плаво, а где је плиће, светлије. Ја сам то хтео, али ово троје су рекли, не никако. Ја сам пустио. Он је то чуо и рекао: „Ти си био у праву, требало је да истераш“. Ето, да имамо такве учитеље и професоре, кажем вам, били би сви Николе Тесле.

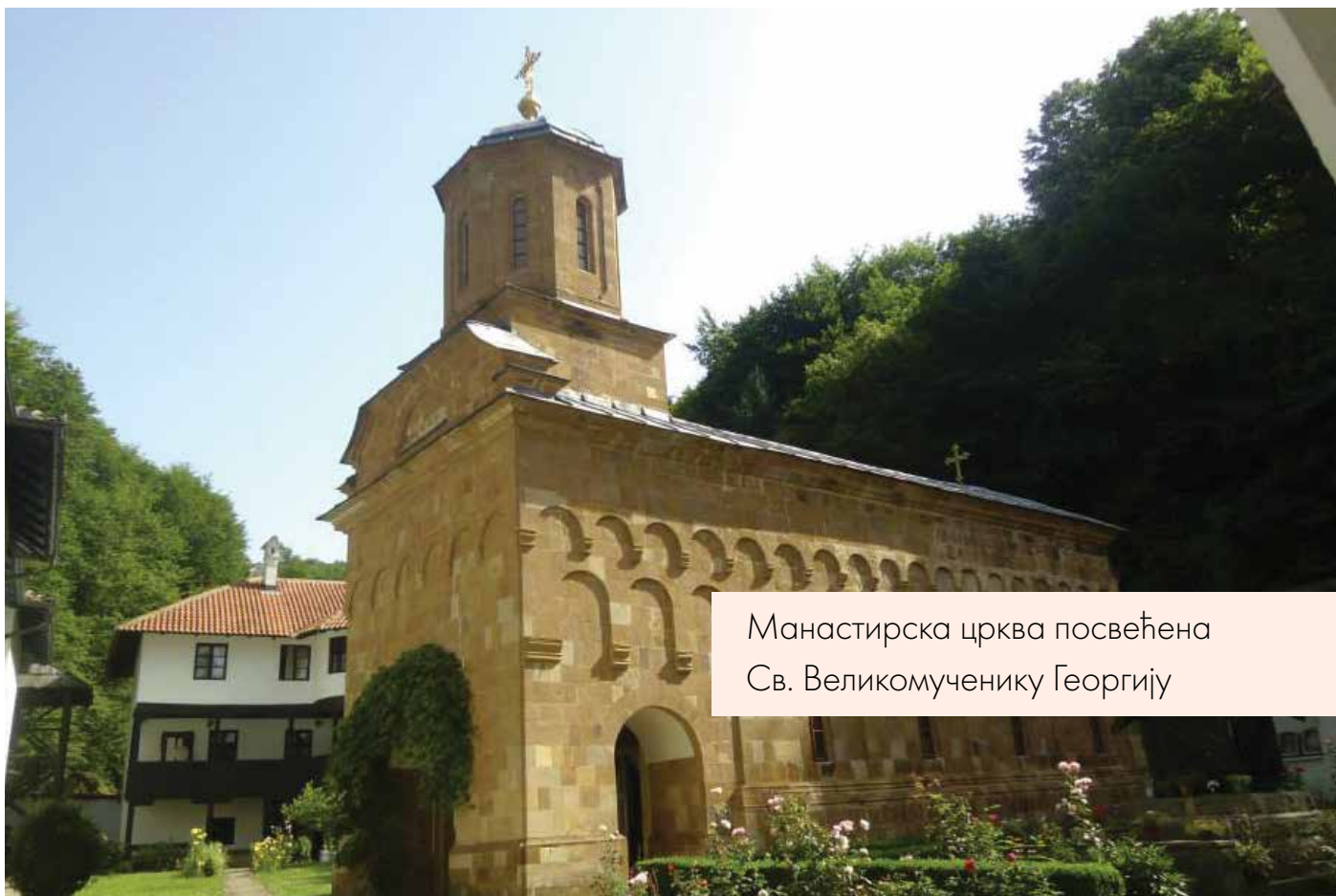
Колико Вам је значила подршка породице кад сте са 22 године одлучили да се определите за монаштво?

Управо због недостатка подршке, односно, због нестабилности породице, ја сам тражио мир од ране младости, јер га није било. Често га није било. У једном тренутку се десило сазнање о Исусовој молитви, у ствари први улазак у цркву, јер ја нисам пре тога био у цркви. Са 18 година обрео сам се у Трсту. Била је то нека тура за шопинг. Нисам имао жељу за шопингом и одвојио сам се да разгледам архитектуру. Било ми је вруће и одједном је испред мене била црква, нисам знао која, свеједно која. Јавила ми се идеја, у цркви су дебели зидови да уђем и да се расхладим. На вратима је била ћирилица, а онда још и српска ћирилица. Била је хладовина, али и служба у току. Пријатност почиње да расте у мени и на крају, да ми тера сузе на очи. Осећај је био измешан, и радост и туга у исто време. Када сам изашао и боје су биле лепше. Помислио сам, када се вратим у Београд, идем у цркву да ми се ово поново деси. Тако сам наставио и сваки пут плакао у цркви. Знао сам да ме Господ додирује. Када је дошло време да се упише факултет, мене више ништа није интересовало сем теологије. Тамо сазнајем за Исусову молитву и одлазим код оца Тадеја. После десет дана сам га питао: „Оче, шта је божја воља за мене, монаштво или брак?“. Он ми каже: „Јеси ли питао родитеље? Ако ниси, иди питај“. Отац каже: „Шта ти желиш, ја се слажем“. Мајка говори НЕ, не слаже се. Пренесем то оцу и он каже: „Важнији је очев благослов“. И тако буде.

Чудно је да је у Јовању пре две до три године дошао хор из Трста, баш из цркве у којој сам био. Сећам се и датума када сам био у цркви у Трсту, уторак 1990. године, Васкршњи уторак. Отац који је тада служио литургију, такође је дошао са хором у Јовању. Круг се затворио њиховим доласком у Јовању. Има доста случајности, ако је то уопште случајност.

Већина објављених фотографија у овом тексту су настале 7.7.2021. године у манастиру Јовања и дело су професионалног фотографа Милана Андрића из Ваљева коме се овом приликом захваљујемо. Део фотографија је из приватне архиве чланица Редакције.

**Мирјана Пајић
Бојана Тубић
Биљана Вуловић**

Манастирска црква посвећена
Св. Великомученику Георгију

Манастир Враћевшница

Манастир Враћевшница, са црквом посвећеном Светом Ђорђу, налази се на јужним падинама Рудника. Задужбина је једног од најугледнијих људи тога доба у Србији, великог челника Радича. На портрету, који је на основу старог предлошка насликан 1737. године, видимо Светог Ђорђа, патрона храма, како приводи ктитора, који Христу на престолу носи модел своје задужбине и оснивачку повељу. За разлику од осталих велможа овога краја о Радичу знамо више. Презиме му је било Поступовић, а у историјским изворима се помиње као челник и велики челник у доба владавине деспота Стефана Лазаревића и деспота Ђурђа Бранковића. Уживао је значајне феудалне поседе у Србији. Јавља се и као ктитор манастира на Светој гори. У народној традицији је упамћен као Облачић Раде, а живот је завршио као монах Роман у манастиру Кастамониту на Светој гори.

Манастир Враћевшница помиње се први пут у повељи из 1428/1429. године, којом је деспот Ђурађ Бранковић потврдио добра и баштине великог челника Радича.

Манастир је тешко пострадао у таласу турске најезде. Готово да о њему нема вести читаво столеће. Из турских пописа Смедеревског санџака прве половине XVI века се види да је био напуштен. Обнова је уследила у време после рестаурације Пећке патријаршије, када је дошло до запаженог оживљавања духовних, културних и уметничких активности и традиција обнављања већег броја цркава и манастира. Црква је обновљена и наново живописана пре 1579. године заслугом рудничког митрополита Диомидија.

Монашки живот у манастиру настављен је и у XVII веку. Манастир је тешко страдао на почетку Бечког рата, да би га у време Велике сеобе монаси напустили. У време аустријске власти (1717–1739) настале су повољније прилике за развој духовног живота, када долази до оживљавања старих традиција. Пред крај аустријске власти, 1737. године, у време игумана Михаила, а по одобрењу ваљевског епископа Доситеја Николајевића, манастир је доживео највећу обнову. Црква је поправљена, а преко старих оштећених фресака насликане су нове. По закључењу Београдског мира, монаси поново беже и уточиште налазе у фрушкогорским манастирима.

На Велику Госпојину 1812. године у манастиру је по Карађорђевој позиви одржана скупштина народних старешина, на којој су прочитане одредбе Букурешког мировног уговора између Русије и Турске. Одредбе су имале пресудну улогу у судбини српске државе Првог српског устанка.

По слому Првог српског устанка 1813. године, народни војвода рудничке нахије, Милош Обреновић, преселио се са породицом из села Бруснице у Горњу Црнућу и на манастирској земљи подигао кућу. По завршетку Другог српског устанка у манастиру је одржана још једна

Конаци

народна скупштина, на Ђурђевдан 1818. године. На њој је донета одлука о проглашењу Крагујевца за престоницу Србије.

Манастир је током XIX века изузетно посећиван од стране истраживача и љубитеља српских старина, који су о њему оставили значајна запажања: Јоаким Вујић, Ото Дубислав Пирх, Јосиф Веселић, Милан Милићевић, Феликс Каниц, Михаило Валтровић и Драгутин Милутиновић.

Архитектура манастирског комплекса

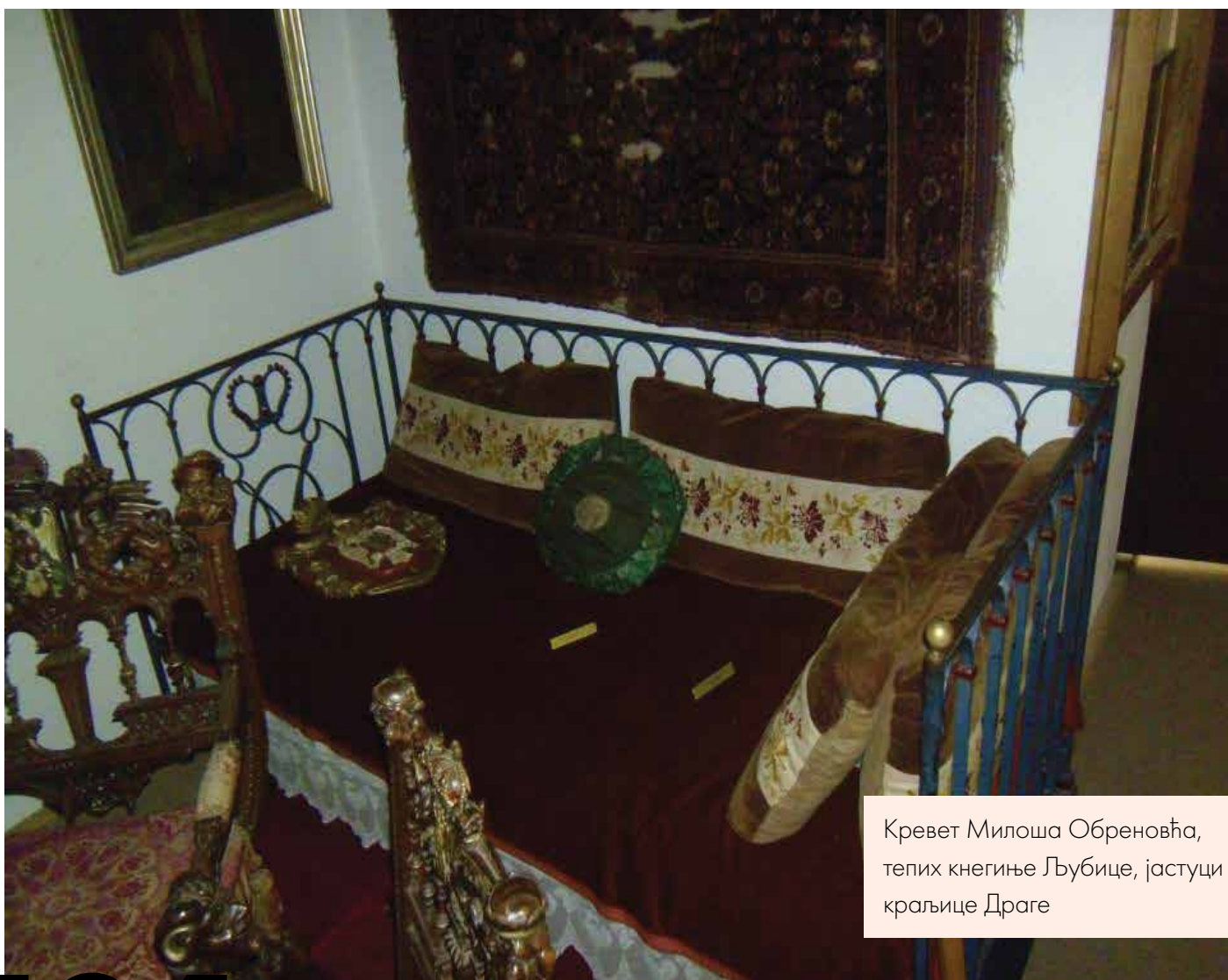
Црква Светог Ђорђа има облик једнобродне грађевине и у концепцији основе има три неопходна дела: олтар, наос и припрату. Ако посматрамо једнобродну основу и каменом обрађене фасаде Враћевшнице уочавамо да ктитор своју задужбину није подигао у стилу кићених моравских триконхоса (Раваница, Лазарица, Љубостиња, Каленић), већ су му узор биле каменом обрађене фасаде Ресаве, маузолеја деспота Стефана Лазаревића. Манастирски комплекс Враћевшнице садржајно спада у наше најлепше и значајне манастирске целине. Јужно од цркве налази се такозвани конач Радича Поступовића. Подигнут је 1834. године на темељима старије грађевине. Северно од цркве налази се леп двоспратни конач кога је у спомен своје мајке Вишње подигао кнез Милош Обреновић 1825. године. По Феликсу Каницу, овај конач саграђен је по угледу на Милошев конач у Крагујевцу. Југозападно од цркве, до старог конака, трудом игумана Викентија Красојевића, између 1868. и 1870. године, саграђен је конач на спрат са великим звоником који доминира читавим манастирским комплексом.

Огледало и конзола, албум
са фотографијама и сребрни
послужавник краљице Наталије

Живопис

Првобитне фреске у цркви Светог Ђорђа потичу из 1431. године, како сазнајемо из завршног дела манастирске повеље, заклоњене су данас млађим слојем живописа. Зна се да је црква по други пут украшена фрескама 1579. године при обнови цркве у време митрополита Диомидија. Садашњи живопис изведен је 1737. године, како сазнајемо из добро очуваног натписа на североисточном углу припрате. У њему стоји да су фреске сликане: „...ва времја цесара Карла Шестаго, при блажејшењему патријарху Арсенију Јовановићу, трудоми ждивенијем игумана јеромонаха Михаила. И понови и потписа васу церков с братјами, месеца августа 28 в лето 1737. Андреј Зограф Андреовић. Помени господи зографи прву Недељко, Никола, Георге, Филип Андреовић Шербан”.

Кревет Милоша Обреновћа,
тепих кнегиње Љубице, јастуци
краљице Драге

Иконостас

Од првобитног иконостаса ништа није сачувано. Његово место заузима садашњи, који ни у хронолошком, ни у стилском погледу не представља јединствену целину. Састоји се од олтарске преграде, која је делимично дуборезана, а делимично сликарски декорисана. Она носи 29 традиционално распоређених икона. Другу сликарску целину представља дводелна плоча у нижем реду са Деизисом, коју чине допојасна попрсја Богородице, Христа, Јована Крститеља и 12 апостола. Трећу целину чине четири престоње иконе представљене у зони изнад деизисне плоче: Св. Никола, Богородица, Христос и Св. Јован Претеча. Према очуваним записима на њима насликане су 1824. године руком нама непознатог мајстора, по наруџбини кнеза Милоша.

Репрезентативан салон краља Александра Обреновића, израђен у Паризу, у радионици Виктора Аимонеа 1900. године по његовој поруџбини

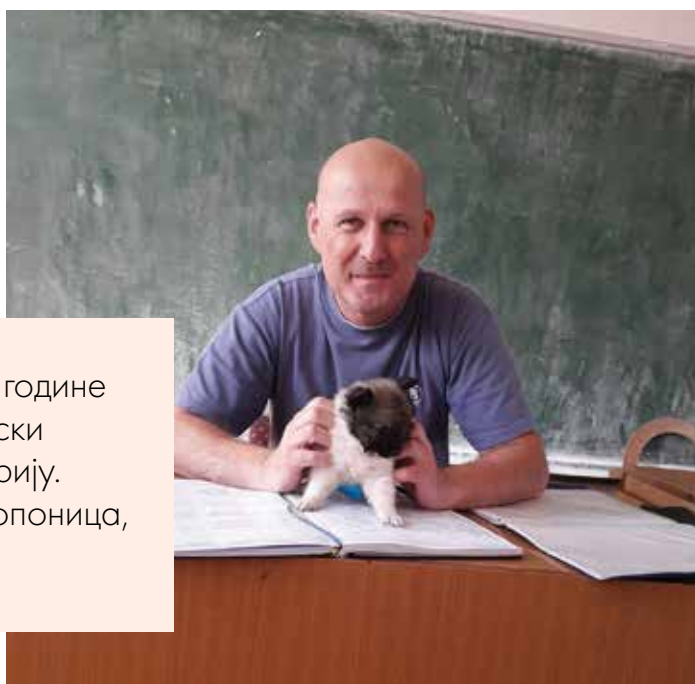
Ризница и библиотека

Бројна пустошења и паљевине манастира у прошлости уништиле су драгоцености којима га је првобитно био снабдео ктитор. Данашња манастирска библиотека садржи 94 богослужбене књиге, штампане у периоду од XVII до XIX века. Збирка преосталих драгоцености смештена је и музејски презентована у новој згради, на западној страни манастирског комплекса. Она садржи: слике, иконе, текстилне и металне предмете, намештај и историјска документа.

Улазна капија са погледом на конак
Викентија Кресојевића

Предраг Тороман, професор историје

Предраг Тороман је рођен је 1964. године у Пљевљима. Завршио је Филозофски факултет у Београду, одсек за историју. Запослен је у ОШ „Свети Сава“, Топоница, чији је био директор два мандата.

Препоручујемо...

МОЖЕ ЛИ МАТЕМАТИКА ДА БУДЕ ОМИЉЕНИ ПРЕДМЕТ?

Сваки наставни предмет има особености које зависе од саме природе предмета. У зависности од карактеристика, ученицима су предмети омиљени или омражени.

По чему се математика разликује од осталих наставних предмета?

Они који је разумеју, воле је, јер не морају да уче! Они који је не разумеју, не воле је јер се не да научити „напамет“! Зато је кључно методичко питање: Како математику представити деци па да је разумеју и заволе?! Деца све доживљавају емотивно, а најмање им је блиско оно што изазива страх. Управо то је чест случај са математиком.

Зашто се деца плаше математике?

Математика је најапстрактнија област почетне наставе. Колико год да се учитељи труде да је приближе, ниво апстракције остаје виши него што значајан број деце може да досегне. Још важнији фактор је начин одрастања који не пружа потребна математичка искуства. Већина деце, до поласка у школу, није била у прилици да развија математичко-логичко мишљење. Такође, математичке игре нису више у моди. Деца се радије опредељују за једноставније игре у којима није потребно „ломити главу“. Све то резултира недостатком математичких искустава која по природном следу догађаја, у најмању руку, изазивају страх од математике. Када томе додамо да математика више него остали предмети захтева употребу логике, слика постаје потпуна.

Увођење деце у свет математике није у складу са њиховим начином живота, навикама и схватањима. Математика се све мање уклапа у начин функционисања савремене деце!

Шта можемо да учинимо на превазилажењу тешкоћа?

Да бисмо дошли до решења која у методичком смислу могу да допринесу превазилажењу проблема, неопходно је да сагледамо још неке околности. Пре свега је важно да сагледамо, уочимо и разумемо емоционално-психолошки контекст у којем се процес усвајања знања одвија. Уобичајено се сматра да деца и људи увек размишљају логиком и својим мозгом, односно да су у потпуности рационални. У пракси, то није увек тако. Деца размишљају: осећањима, маштом, и логиком.

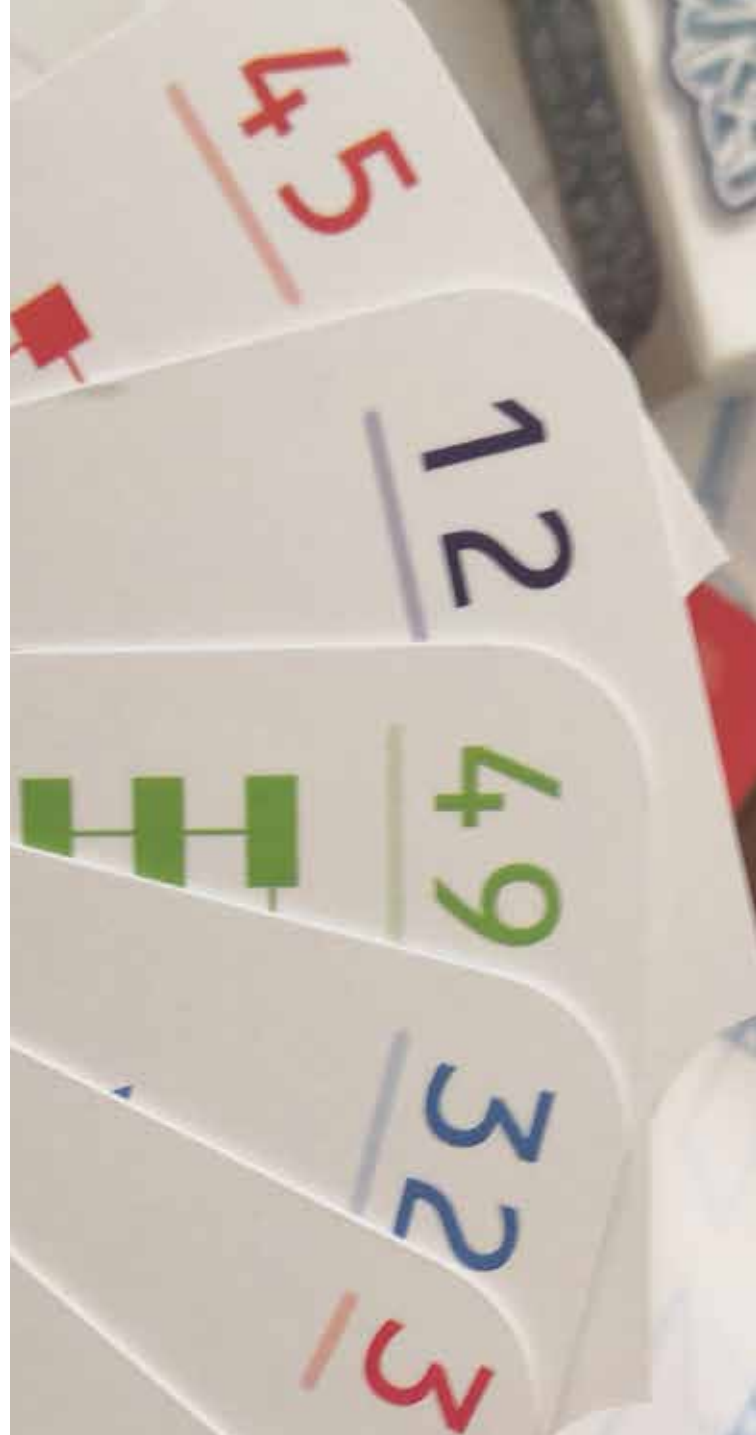
Суштина тешкоћа у почетној настави математике је у томе да значајан проценат деце не поседује навику „размишљања логиком“. Као и све остало, деца покушавају да и математику третирају осећањима и маштом. Покушавају да без интелектуалног ангажовања и удубљивања уђу у свет математике.

Кључно питање јесте да ли је могуће математику интерпретирати на начин који је погоднији деци и шта треба урадити да она буде омиљени предмет. Математика је свуда око нас и у нама. Можемо је открити на сваком кораку. Деци је блиско што има везе са осећањима и маштом. Када пронађемо начин да код деце ангажујемо осећања, машту и логику истовремено, тада математика постаје занимљива и привлачна!

Лично искуство аутора

Стицајем околности прва математичка искуства стекао сам пре поласка у школу и то кроз игру картама „Таблић”. Након поласка у школу, математика ми је била веома јасна и блиска. Није захтевала време за учење. Успех је долазио без напрезања, а појавила се и љубав. У којој мери је искуство са картама допринело развијању љубави према математици незахвално је процењивати са ове временске дистанце, али почев од студентских дана и упознавања методике почетне наставе математике, то питање ме је стално копкало. Временом, сама идеја да картице могу бити корисне у настави ме је постицала на разна истраживања и разматрања.

Бавећи се разним моделима математичког моделовања у пракси, дошао сам на идеју да креирам картице за математику. Након вишегодишњег рада на оптимизацији дошао сам до модела који даје добре резултате у пракси. Тако је настала „Креативна математика”.

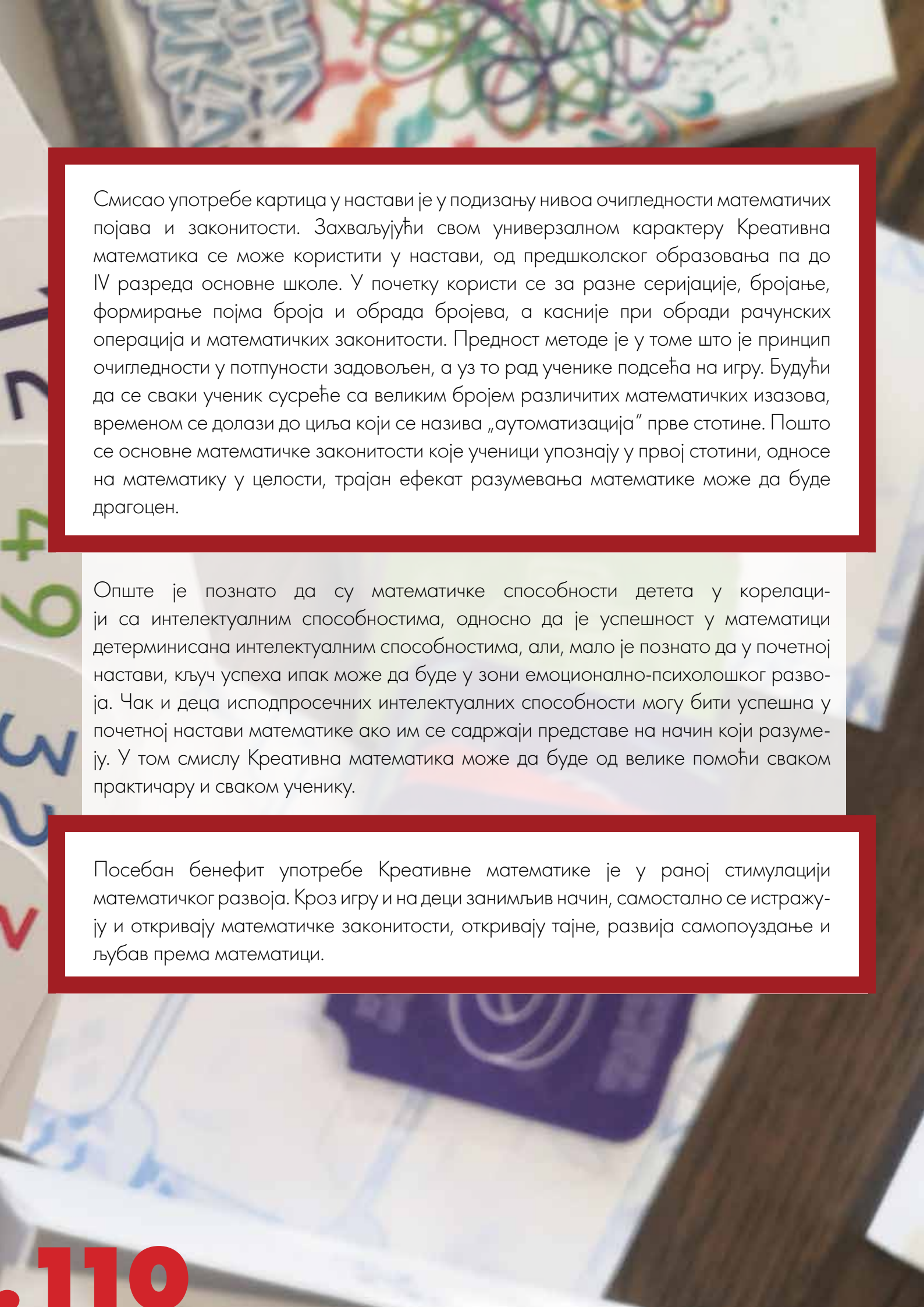

Шта је „Креативна математика”?

Креативна математика је нова наставна метода, акредитовано наставно средство и друштвена игра.

Дидактички комплет Креативна математика садржи 84 картице са бројевима прве стотине, креативне талоне и креативне шаблоне.

Картице су распоређене у 4 групе и означене различитим геометријским облицима који представљају графички приказ датог броја. Уз то на свакој картици присутна је и нумеричка ознака, односно број.

Смисао употребе картица у настави је у подизању нивоа очигледности математичких појава и законитости. Захваљујући свом универзалном карактеру Креативна математика се може користити у настави, од предшколског образовања па до IV разреда основне школе. У почетку користи се за разне серијације, бројање, формирање појма броја и обрада бројева, а касније при обради рачунских операција и математичких законитости. Предност методе је у томе што је принцип очигледности у потпуности задовољен, а уз то рад ученике подсећа на игру. Будући да се сваки ученик сусреће са великим бројем различитих математичких изазова, временом се долази до циља који се назива „аутоматизација” прве стотине. Пошто се основне математичке законитости које ученици упознају у првој стотини, односе на математику у целости, трајан ефекат разумевања математике може да буде драгоцен.

Опште је познато да су математичке способности детета у корелацији са интелектуалним способностима, односно да је успешност у математици детерминисана интелектуалним способностима, али, мало је познато да у почетној настави, кључ успеха ипак може да буде у зони емоционално-психолошког развоја. Чак и деца исподпросечних интелектуалних способности могу бити успешна у почетној настави математике ако им се садржаји представе на начин који разумеју. У том смислу Креативна математика може да буде од велике помоћи сваком практичару и сваком ученику.

Посебан бенефит употребе Креативне математике је у раној стимулацији математичког развоја. Кроз игру и на деци занимљив начин, самостално се истражују и откривају математичке законитости, откривају тајне, развија самопоуздање и љубав према математици.

Креативни шаблони

Креативни шаблони су помоћни дидактички алат који учитељу и ученику обезбеђује комфор, ефикасност и слободу у раду. Ради се о формулару који садржи простор за низ од 10 задатака отвореног типа. Суштинска разлика у односу на традиционална методичка решења је томе што се ученицима дају решења, а оставља могућност избора одговарајућих чланова математичког израза према расположивим картицама. Уз то, ученици самостално врше избор математичке операције коју ће употребити.

На позицији „решења” на креативном шаблону увек је неки математички низ, почев од низа бројева прве десетице, преко табличних, па до сложених низова. Тиме се рационализује процес учења и рада. Практично, једном реченицом учитељ задаје индивидуални задатак свим ученицима. На пример, довољно је дати инструкцију: Попуните шаблон у којем на места за решења уписујете бројеве друге десетице. Ученици затим извлаче две картице које комбинују, а које доводе у међусобну везу помоћу рачунских операција. Када открију начин да бројеве и операције доведу у математичку везу онда то уписују у шаблон. Циљ рада је да шаблон буде попуњен са што мање извучених картица. Пошто је овакав начин рада у ствари игра, јавља се мотивација која омогућава истрајно и дубоко математичко промишљање.

Оваква методологија обезбеђује висок ниво мисаоне ангажованости ученика и подстиче развој дивергентног мишљења и комбинаторике. Такође, обезбеђује се потпуна индивидуализација. Сваки ученик има свој математички изазов са којим треба да се избори. Као коначни и најбитнији бенефит остварује се богато лично математичко искуство ученика путем којег се откривају и упознају тајне математике.

Менса Србије препознала је да Креативна математика врши интензивну стимулацију интелектуалног развоја и подржава употребу исте у раду са децом. Такође, 2018.године Креативна математика је као друштвена игра добила прво признање на конкурс Добра играчка (организатор: Пријатељи деце Србије) и стекла право коришћења истоименог заштитног знака.

Закључак

Нико не воли оно што не разуме. Кључ успеха у настави математике је у разумевању, а за разумевање је потребно обезбедити што је могуће виши ниво очигледности наставних садржаја.

Математика није „баук”. Пуно је деце која имају анимозитет према математици из једноставног разлога – не размеју је. Када открију да је у питању један веома прецизан начин размишљања, који има свој језик и средства за описивање света и појава у њему, онда је прихватају онако како прихватају све оно што им прија. Тек када савладају емоционалну баријеру, деца могу да уживају у упознавању тог универзалног језика заснованог на бројевима, операцијама и облицима.

Они који разумеју језик математике, они га и воле, а право задовољство јавља се када схвате да могу да га користе у свакодневном животу. Математика је за децу суштински важна јер представља прву „праву“ интелектуалну дисциплину са којом се сусрећу. Као таква, она је пут ка свету мерљивих величина, природи и окружењу.

Да је Креативна математика квалитетан наставни модел потврђује податак да већина деце развије љубав према математици и доживи је као лаку и занимљиву. Она је доказ да почетна настава математике може да буде организована и реализована на деци приступачнији начин. Тајна успеха је у самим активностима путем којих се кроз игру стичу знања и вештине.

За рад са Креативном математиком, наставном методом и наставним средством, васпитачи и учитељи се обучавају кроз програм стручне обуке. Након обуке стичу лиценцу за професионално коришћење програма у свом одељењу. Заинтересовани за коришћење програма у приватној пракси имају могућност закупа франшизе.

Више информација о програму, као и контакт са издавачем и аутором, могуће је пронаћи на електронској адреси издавача: <https://kreativnamatematika.com/>

**Момчило Степановић,
ОШ „Бановић Страхиња“, Београд,
Дипломирани учитељ – мастер,
Самостални педагошки саветник,
саветник спољни сарадник Школске управе Београд.
Имејл: stlamomcilo@gmail.com**

Момчило Степановић (1964) је по базичном образовању дипломирани учитељ – мастер, стручно звање – педагошки саветник. Запослен је у ОШ „Бановић Страхиња“ у Београду, а ангажован је и као саветник спољни сарадник при Школској управи Београд и у Заводу за унапређивање образовања и васпитања Србије.

Члан је Менсе Србије и оснивач удружења Креативни учитељи које је посвећено свим креативним активностима у вези наставе, а посебно активностима око семинара које организује ово удружење. Аутор је програма „Креативна школица успеха“, написао је више књига, уџбеника, програма стручног усавршавања у образовању, наставних метода и средстава.

Препоручујемо...

Акредитовани програм стручног усавршавања **Међупредметни приступ настави и учењу и развој компетенција ученика**

Каталожки број **480**

Област: Општа питања наставе

Компетенција: K2 - компетенције за поучавање и учење

Приоритетна област: ПЗ - Унапређивање компетенција наставника у области планирања и реализације наставе оријентисане на исходе (подизање нивоа методичких знања релевантних за циљеве и исходе предмета/области)

Циљ: Јачање професионалних компетенција наставника за примену међупредметног приступа настави и учењу ради развијања међупредметних компетенција и изградње знања која превазилазе границе предмета

Ново време, нове потребе! На који начин се мењају потребе ученика и на које начине им можемо изаћи у сусрет? Који је смисао школског учења? С којим компетенцијама ученици треба да изађу из школе?

На овом семинару бавимо се исходима учења као основом за планирање и реализацију наставе и учења. Научићете које приступе можете користити како бисте повезали и интегрисали знања из различитих предмета у смислену целину и омогућили ученицима активно учење о одређеној појави из различитих перспектива.

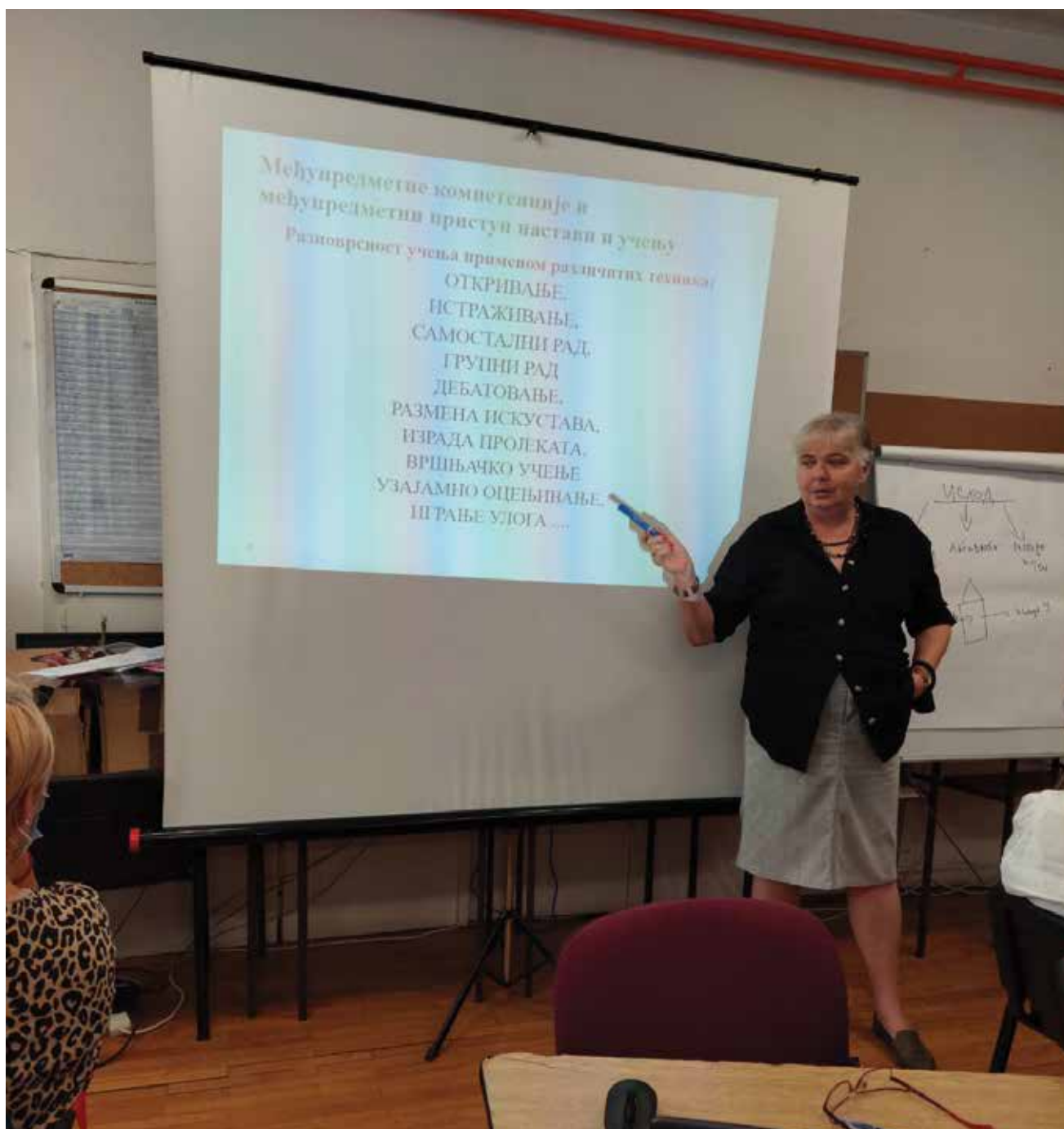

Реализатори семинара:

Биљана Стојановић, мастер образовних политика, Центар за образовне политике; Марина Остојић, дипломирани педагог, Љиљана Левков, доктор наука; Јасминка Марковић, мастер образовних политика, Центар за образовне политике.

Више информација о овом семинару можете пронаћи на:

<http://zuov-katalog.rs/index.php?action=page/catalog/view&id=631>

Препоручујемо...

Акредитовани програм стручног усавршавања **Међупредметне компетенције: корелација у настави српског и енглеског језика**

Каталошки број **843**

Област: Српски језик и књижевност

Компетенција: K2 - компетенције за поучавање и учење

Приоритетна област: ПЗ - унапређивање компетенција наставника у области планирања и реализације наставе оријентисане на исходе (подизање нивоа методичких знања релевантних за циљеве и исходе предмета/области)

Циљ: Унапредити квалитет наставе корелацијом два предмета; осмислити тематски дан; подићи ниво међупредметних компетенција наставника како би мотивисали ученике за активно усвајање знања.

На овом семинару детаљно ћете се упознати с концептом, улогом и значајем развоја међупредметних компетенција и оспособити се да их интегришете у наставни процес. Вежбаћете писање припреме за час која повезује исходе и наставне садржаје с конкретним активностима наставника и ученика. Тема ће бити корелација српског и енглеског језика, али ћете стечену вештину након семинара лако применити и на остале предмете првог и другог циклуса основног образовања.

Искористите прилику да стекнете нове увиде, учите из примера добре праксе и размените искуства с колегама.

До сада су овај семинар успешно реализовале:

Емина Јеремић Мићовић, мастер, Прва основна школа „краља Петра Другог“, Ужице; Весна Димитријевић, мастер, Основна школа „Вук Ст. Караџић“, Крагујевац; Слађана Милошевић, мастер, Основна школа „Вук Ст. Караџић“, Крагујевац; Зорица Поповић, професор разредне наставе, Основна школа „Мома Станојловић“, Крагујевац.

Више информација о овом семинару можете пронаћи на:

<http://zuov-katalog.rs/index.php?action=page/catalog/view&id=249>

Упутства за сараднике

Електронска ревија Просветионик излази четири пута годишње, тачније четири пута објавимо по цео број у једном документу, а електронска форма – платформа на www.prosvetionik.edu.rs нам даје могућност да током целе године објављујемо занимљиве и корисне текстове и пласирамо их на друштвене мреже.

Рубрике *Просветионика* су:

1. Разговор са...
2. Ризница стваралаштва
3. Личности које нас инспиришу
4. Из наше учионице
5. Примери добре праксе
6. Из угла педагога и психолога
7. Из живота школе
8. Божански сусрети
9. Лепоте Србије
10. Препоручујемо

Сигурни смо да и Ви имате шта да поделите са нама!

Ћириличним писмом напишите текст у Word документу, величина слова основног текста 12. Фотографије и остале илустрације уз текст доставите у посебном документу а у истом мејлу са текстом на prosvetionik@gmail.com

Текст се потписује именом и презименом аутора, називом и местом установе у којој ради. Уз текст послати фотографију аутора и кратку радну биографију (највише до пет реченица).

Фотографије које нам шаљете у прилогу треба да буду јасне, примерених мотива, не у Word документу заједно упаковане са текстом, већ се обавезно шаљу као засебни документ у jpg или png формату. Фотографију именовати текстом потписа (сам назив датотеке мора бити такав да се зна ко је на слици или онако како се фотографија потписује у прелому текста).

У једном мејлу треба да буде један текст/чланак са пратећим фотографијама, кратким биографијама аутора и фотографијом аутора. У пропратном тексту мејла можете нагласити Ваш предлог којој рубрици одговара текст који шаљете.

Рок за доставу текста: што пре и у свако доба када имате инспирацију!

За сва питања стојимо вам на располагању и можете нам се обратити путем мејла prosvetionik@gmail.com

Редакција електронске ревије *Просветионик*

Овај број припремиле...

Учитељица на селу
Биљана Вуловић

@biljana.vulovic.7

Учитељица
Маша Ђуришић

@djurisić_masa

**Дизајнер
Исидора Комленовић**

**Подршка
Мирјана Пајић**

@mirjanapajic68

**Луча из свог микрокосмоса
Бојана Тубић**

@bojana.tubic

